

III. Przegląd prawodawstwa

Polskie prawo skarbowe

(1. IV. 1928 — 31. III. 1929)¹⁾

I.

Budżet.

W okresie sprawozdawczym ogłoszone zostały dwa budżety, na rok 1928/29 i 1929/30. Pierwszy z nich uchwalono z opóźnieniem prawie kwartalnym, wobec czego na czas od 1. IV. do 30. VI. 1928 miarodajne musiało być dla gospodarki skarbowej przewidywanie budżetowe. Uchwalono je w formie ustawy w dn. 31. III. 1928 (Dz. U. 43/419). Minister Skarbu upoważniony został do otwierania na dany okres kredytów na wydatki państwowe do wysokości $\frac{1}{4}$ kwot ustalonych w preliminarzu budżetowym na r. 1928/29. Ponad tę granicę mogły być otwierane do 50% kwot prelimitowanych kredyty, obejmujące wydatki inwestycyjne, a w pełnej wysokości kwot prelimitowanych wydatki jednorazowe. Przewidziane było również w zakresie wydatków osobowych wypłacenie jednorazowego zasiłku w wysokości 45% uposażenia wzgl. wynagrodzenia miesięcznego. Zgodnie z dotychczasową praktyką wszystkie kredyty otwierać miał Minister Skarbu w drodze miesięcznego ustalenia ich wysokości. Otwieranie nowych kredytów uzależnione było od zgody ciał ustawodawczych oraz uzyskania wystarczającego pokrycia. Minister Skarbu miał nadal prawo przenoszenia kredytów rzeczowo-administracyjnych w obrębie każdego działu poszczególnej części budżetu, z wyjątkiem części dotyczących Sejmu, Senatu i Kontroli Państwowej. Upoważniony był w dalszym ciągu do

¹⁾ Dz. U. 1928 nr. 43—1929 nr. 20.

zwiększania wydatków zwyczajnych przedsiębiorstw i monopoli państwowych, z wyjątkiem wydatków stałych osobowych, o ile nie zmniejszy się skutek tego dochód czysty lub zwiększy się deficyt. Wszystkie wydatki dokonywane miały być na poczet konstytucyjnie zatwierdzić się mającego budżetu na rok 1928/29. Ponadto uprawniony został Minister Skarbu do udzielania z zapasów kasowych pożyczek związkom samorządowym na termin nie dłuższy niż rok do wysokości 20% ogólnej sumy podatków samorządowych, pobieranych przez izby skarbowe.

Ustawa skarbowa na rok 1928/29 uchwalona została dnia 22. VI. 1928 (Dz. U. 67/622). Kompetencje Ministra Skarbu określone są, jak w ustawie o prowizorium budżetowym. Przenoszenie kredytów na fundusze dyspozycyjne Prezydium Rady Ministrów, Min. Spraw Zagranicznych, Spraw Wojskowych i Skarbu nie mogło być dokonywane²⁾, możliwe było natomiast w obrębie całego budżetu Min. Spraw Wojskowych na rzecz rezerwy zaopatrzenia. Dodatki miesięczne do uposażeń w wysokości określonej w prowizorium budżetowym ograniczono do ogólnej sumy 130 milionów zł, a dodatki do zaopatrzeń pobieranych przez inwalidów — do 15 milionów złotych. Po upływie roku budżetowego wykorzystane mogły być jedynie kredyty na cele budowlane, i to w ciągu trzech miesięcy. Minister Skarbu upoważniony został do udzielenia z zapasów kasowych pomocy kredytowej samorządom na zasadach, ustalonych w prowizorium budżetowym, a ponadto w wysokości 100 milionów zł z terminem rocznym na cele podniesienia produkcji drobnego rolnictwa. Na uwagę zasługuje także ustalenie roku obrachunkowego dla Lasów Państwowych od 1. X. do 30. IX.

Ustawa skarbowa na rok 1929/30 uchwalona została w terminie przepisany, mianowicie dnia 25. III. 1929 (Dz. U. 20/183). Ustawa przewiduje nadwyżkę budżetową w sumie przeszło 167 milionów zł. Z nadwyżki wypłacone być mają w dotychczasowej wysokości dodatki miesięczne do uposażeń i zaopatrzeń w sumie ogólnej 130 milionów zł, zaś dodat-

²⁾ Podobny przepis wprowadzono po raz pierwszy do ustawy skarbowej na rok 1927/28.

ki do zaopatrzeń dla inwalidów w sumie 18 milionów zł. Kompetencje Ministra Skarbu w zakresie miesięcznego ustalania kredytów oraz przenoszenia tychże określone zostały w sposób dotychczasowy, częściowo jeszcze dokładniej sprecyzowane. Minister Skarbu ma prawo kredyty, preliminowane w paragrafach, otwierać pozycjami i w tych wypadkach przenosić kredyty z pozycji na pozycję w obrębie paragrafu. Uposażenie z tytułu służby zagranicą ustala Min. Sp. Zagr. w porozumieniu z Min. Skarbu. Wykaz szczegółowy tych uposażeń według poszczególnych stanowisk jest aneksem do preliminarza budżetowego i stanowi prawną ich podstawę. Rząd może skutecznie wydatki na cele nieprzewidziane w budżecie, albo na cele przewidziane, ale w granicach wyższych, niż zezwala na to budżet lub ustawa skarbową, tylko w czasie, gdy sesja Sejmu jest zamknięta, względnie gdy Sejm jest rozwiązany, a nastąpiła klęska żywiołowa lub inny wypadek nagły, wymagający natychmiastowego asygnowania sum ze Skarbu Państwa. Wydatek taki musi się opierać na uchwałę Rady Ministrów, która jest obowiązana w terminie tygodniowym ogłosić tę uchwałę w Monitorze Polskim, przesłać do wiadomości Najwyższej Izby Kontroli Państwa, a jednocześnie przedłożyć Sejmowi wniosek w sprawie kredytów dodatkowych. Za ścisłe przestrzeganie danych przepisów są ministrowie osobiście odpowiedzialni. O przeniesieniach kredytów obejmujących wydatki rzeczowo-administracyjne zawiadamia Minister Skarbu natychmiast Najwyższą Izbę Kontroli. Przenoszenie kredytów na fundusze dyspozycyjne Prezydium Rady Ministrów, Min. Spraw Zagranicznych, Spraw Wojskowych i Skarbu jest w dalszym ciągu zakazane. Okres ulgowy, przewidziany wyłącznie dla kredytów budowlanych, wynosi nadal 3 miesiące. Z zapasów kasowych udzielać może Minister Skarbu pożyczek jedynie samorządom, i to na warunkach dotychczasowych. Wobec upłynięcia z dn. 31. III. 1929 terminu mocy prawnej R. P. R. z dn. 19. XII. 1927 o poborze nadzwyczajnego dodatku 10% do szeregu podatków. Minister Skarbu upoważniony został do dalszego poboru tegoż dodatku w okresie budżetowym 1929/30.

Zestawienie ogólne według grup i części preliminarza na rok 1928/29.

(A. Administracja — brutto; B. Przedsiębiorstwa i C. Monopole — netto).

Lp.	Cz ę ś ć	Wydatki	Dochody
		zł	zł
A. Administracja:			
1	Prezydent Rzeczypospolitej	3 325 500	219 604
2	Sejm i Senat	10 641 336	287 878
3	Kontrola Państwowa	5 006 000	134 527
4	Prezydjum Rady Ministrów	2 156 702	28 485
5	Min. Spraw Zagranicznych	52 277 999	10 911 000
6	„ „ Wojskowych	740 757 856	3 775 905
7	„ „ Wewnętrznych	217 768 603	17 362 215
8	„ Skarbu	130 124 624	1 392 660 710 ⁵⁾
9	„ Sprawiedliwości	108 175 990	37 077 670
10	„ Przemysłu i Handlu	47 893 449	10 668 798
11	„ Komunikacji	16 100 870	542 740
12	„ Rolnictwa	55 261 425	14 635 823
13	„ Wyznań Religijnych i O. P. . . .	398 973 804	10 821 173
14	„ Robót Publicznych	136 816 405	39 235 317
15	„ Pracy i Opieki Społecznej	61 297 781	822 505
16	„ Reform Rolnych	53 316 355	3 046 683
17	„ Poczty i Telegrafów	2 387 860	5 864
18	Emerytury	102 839 000	27 110 000
19	Renty inwalidzkie i pensje	132 046 000	—
20	Długi państwowe	231 224 470 ⁶⁾	9 507 000 ⁶⁾
Razem A:		2 508 392 029	1 578 846 902

³⁾ Długi wewnętrzne: spłata kapitału 11.813.314 zł, spłata odsetek 22.635.106 zł. Długi zagraniczne: spłata kapitału 94.177.360 zł, spłata odsetek 102.598.690 zł.

⁵⁾ W tem dochody zwyczajne z ogólnego zarządu skarbowego 76.600.000 złotych, z danin publicznych. 1.175.330.000 zł (z podatków bezpośrednich 521.250.000 zł, z podatków pośrednich 159.010.000 zł, z cła 330.000.000 zł, z opłat stemplowych i danin pokrewnych 165.070.000 zł); dochody nadzwyczajne 134.883.000 zł (głównie z podatku majątkowego — 50.000.000 zł, z 10% dodatku od danin publ. — 82.000.000 zł.).

⁶⁾ Częściowy zwrot oproc. i amort. 7% poz. stabilizacyjnej.

L. p.	C z ę ś ć	Dopłata ze Skarbu zł	Wpłata do Skarbu zł
B. Przedsiębiorstwa :			
4	a) Polska Agencja Telegraficzna	735 480	—
	b) Drukarnie Państwowe	—	97 500
	c) Wydawnictwa Państwowe	—	582 900
6	a) Państwowe Wytwórnie Uzbrojenia	14 000 000	—
	b) Państwowa Wytwórnia Prochu i Materiałów Kruszących	5 000 000	—
	c) Państwowe Zakłady Lotnicze	120 000	—
7	Zdrowiska Państwowe	—	—
8	Państwowe Zakłady Graficzne	—	—
10	Przedsiębiorstwa przemysłowe, han- dlowe, i górniczo-hutnicze	—	2 932 250 ⁷⁾
11	Polskie Koleje Państwowe	—	95 240 000 ⁸⁾
12	Lasy Państwowe	—	79 642 700 ⁹⁾
14	Państwowe Zakłady Wodociągowe na Górnym Śląsku	—	—
15	Etapy Urzędu Emigracyjnego	—	—
17	Poczta i Telegraf oraz przedsię- biorstwa pomocnicze	—	21 105 663 ¹⁰⁾
	Razem B :	19 855 480	199 601 013
L. p.	C z ę ś ć	Dopłata ze skarbu zł	Wpłata do Skarbu zł
C. Monopole :			
8	Monopol solny	—	45 050 000 ¹¹⁾
	„ tytoniowy	—	390 500 000 ¹²⁾
	„ spirytusowy	—	418 337 000 ¹³⁾
	Loterja Państwowa	—	13 980 800 ¹⁴⁾
	Monopol zapalczany	—	8 694 000
	Razem C :	—	876 561 800
	Razem A+B+C	2 528 247 509⁴⁾	2 655 009 715¹⁵⁾

⁴⁾ W tem wydatków nadzwyczajnych 165.430.450 zł głównie dla Min. Spr. Wojsk. (na budowlę i marynarke), dla Min. Przem. i Handlu (na należ-

Zestawienie ogólne według grup i części preliminarza na rok 1929/30.

(A. Administracja — brutto; B. Przedsiębiorstwa i C. Monopole — netto).

L. części	C z ę ś ć	Wydatki	Dochody
		zł	zł
A. Administracja :			
1	Prezydent Rzeczypospolitej	3 862 963	275 160
2a	Sejm	8 288 422	229 751
2b	Senat	2 251 310	57 070
3	Kontrola Państwa	7 981 327	145 055
4	Prezjdum Rady Ministrów	2 972 133	33 940
5	Min. Spraw Zagranicznych	55 390 861	12 150 000
6	„ „ Wojskowych	812 834 787	3 500 000
7	„ „ Wewnętrznych	235 221 157	15 613 054
8	„ Skarbu	145 985 780	1 706 681 627 ¹⁸⁾
9	„ Sprawiedliwości	123 174 890	43 192 975
10	„ Przemysłu i Handlu	56 523 966	12 444 500
11	„ ⁷⁾ Komunikacji	18 774 900	523 130
12	„ ⁸⁾ Rolnictwa	60 649 278	11 419 478
13	„ Wyzn. Relig. i Oświec. Publicz. .	433 276 456	10 771 265
14	„ Robót Publicznych	162 132 523	35 125 000
15	„ Pracy i Opieki Społecznej . . .	65 409 585	934 125
16	„ Reform Rolnych	72 909 762	5 077 525
17	„ Poczt i Telegrafów	2 818 611	5 349
18	Emerytury	113 660 000	27 670 000
19	Renty inwalidzkie i pensje	135 070 000	—
20	Długi państwowe	247 311 420 ¹⁶⁾	—
Razem A :		2 765 900 131	1 885 849 004

ności za budowę portu w Gdyni), dla Min. Wyzn. Rel. i O. P. (na budowę) i dla Min. Robót Publ. (na budowę, drogi oraz pomoc na odbudowę).

⁷⁾ Wpływy brutto 27.507.450 zł.

⁸⁾ Wpływy brutto 1.486.193.000 zł.

⁹⁾ Wpływy brutto 164.737.796 zł.

¹⁰⁾ Wpływy brutto 199.790.421 zł.

¹¹⁾ Wpływy brutto 95.010.000 zł.

¹²⁾ Wpływy brutto 639.400.000 zł.

¹³⁾ Wpływy brutto 658.284.100 zł.

¹⁴⁾ Wpływy brutto 68.621.348 zł.

L. części	C z ę ś ć	Dopłata ze Skarbu zł	Wpłata do Skarbu zł
	B. Przedsiębiorstwa :		
4	a) Polska Agencja Telegraficzna .	831 100	—
	b) Drukarnie Państwowe	—	127 460
	c) Wydawnictwa Państwowe	—	610 870
6	a) Państwowe Wytwornie Uzbrojenia	14 000 000	—
	b) Państwowa Wytwórnia Prochu i Materiałów Kruszących . . .	3 500 000	—
	c) Państwowe Zakłady Lotnicze . .	—	—
	d) Państwowe Zakłady Inżynierji .	2 000 000	—
	e) Państw. Zakłady Umundurowania	—	—
7	a) Zdrojowiska Państwowe	—	—
	b) Państwowe Zakłady Przemysłowo- Zbożowe w Lublinie, ...	1 500 000	—
8	a) Państwowe Zakłady Graficzne .	—	—
	b) Mennica Państwowa	—	—
10	Przedsiębiorstwa przemysłowe, han- dlowe i górniczo-hutnicze . . .	56 500	— ¹⁹⁾
11	Polskie Koleje Państwowe	—	68 374 300 ²⁰⁾
12	Lasy Państwowe	—	80 394 580 ²¹⁾
14	Państwowe Zakłady Wodociągowe na Górnym Śląsku	—	—
15	Etapy Urzędu Emigracyjnego	—	—
17	Polska poczta, telegraf i telefon oraz przedsiębiorstwa pomocnicze .	—	15 094 200 ²²⁾
	Razem B :	21 887 600	164 601 410

¹⁵⁾ W tem dochodów nadzwyczajnych 164.042.664 zł.

¹⁶⁾ Długi wewnętrzne: spłata kapitału 20.905.238 zł, spłata odsetek 25.568.862 zł. Długi zagraniczne: spłata kapitału 99.927.248 zł, spłata odsetek 98.861.976 zł. Wypłaty z tytułu poręki 2.048.096 zł.

¹⁸⁾ W tem dochody zwyczajne z ogólnego zarządu skarbowego 96.515.600 złotych, z danin publicznych 1.413.660.000 zł (z podatków bezpośrednich 620.850.000 zł, z podatków pośrednich 172.210.000 zł, z cła 425.000.000 zł, z opłat stemplowych i danin pokrewnych 195.600.000 zł); dochody nadzwyczajne 189.701.000 zł (głównie z podatku majątkowego — 90.000.000 zł, z 10% dodatku do danin publ. — 98.000.000 zł).

¹⁹⁾ Wpływy brutto 22.833.300 zł.

²⁰⁾ Wpływy brutto 1.729.542.300 zł.

²¹⁾ Wpływy brutto 176.919.213 zł.

²²⁾ Wpływy brutto 247.466.428 zł.

L. części	Cz ę ś ć	Dopłata ze Skarbu zł	Wpłata do Skarbu zł
	C. Monopole:		
8	Monopol Solny	—	47 280 000 ²³⁾
	„ Tytoniowy	—	405 000 000 ²⁴⁾
	„ Spirytusowy	—	426 543 000 ²⁵⁾
	Loterja Państwowa	—	17 000 000 ²⁶⁾
	Monopol Zapalczany	—	8 694 000
	Razem C:	—	904 517 000
	Razem A+B+C:	2 787 787 731 ¹⁷⁾	2 954 967 414 ²⁷⁾

II.

Wydatki państwowe.

Z przepisów prawnych, ogłoszonych w okresie sprawozdawczym z zakresu wydatków państwowych, zasługują na uwagę przede wszystkim przepisy, dotyczące uposażeń wzgl. wynagrodzeń, płaconych ze Skarbu Państwa. Ustawa o przeworzum budżetowem na drugi kwartał ub. r. (Dz. U. 43/419) przewidywała wypłacenie jednorazowego zasiłku w wysokości 45% poborów miesięcznych; zasiłek płatny był w dwóch równych ratach 20. IV. i 20. V. z. r. Ustawy skarbowe na r. 1928/29 i 1929/30 (Dz. U. 67/622 i 20/183) podwyższyły pobory miesięczne w stosunku odpowiadającym jednorazowemu zasiłkowi, z ograniczeniem jednak danej podwyżki do sumy ogólnej 145 wzgl. 148 milj. zł. — Pozatem wymienić należy także RRM. z dn. 5. VII. 1928 (Dz. U. 69/632) o uposażeniu straży granicznej oraz RRM. z dn. 12. VII. 1928 (Dz. U.

¹⁷⁾ W tem wydatków nadzwyczajnych 210.832.727 zł głównie dla Min. Spr. Wojsk. (na budowę i marynarkę), dla Min. Skarbu (ogólny zarząd skarbowy), dla Min. Przem. i Handlu (na należności za budowę portu w Gdyni) i dla Min. Robót Publ. (na drogi i pomoc na odbudowę).

²³⁾ Wpływy brutto 99.721.500 zł.

²⁴⁾ Wpływy brutto 714.928.800 zł.

²⁵⁾ Wpływy brutto 670.969.530 zł.

²⁶⁾ Wpływy brutto 84.008.140 zł.

²⁷⁾ W tem dochodów nadzwyczajnych 213.319.500 zł.

78/691) o należnościach za podróże służbowe poza granicami Państwa²⁸⁾.

W dziedzinie wydatków rzeczowych ważne znaczenie posiada ustawa z dn. 31. III. 1928 o nadzwyczajnych inwestycjach państwowych (Dz. U. 43/420). Z zapasów kasowych przeznaczono 48.270.000 zł na budowę gmachów dla urzędów wzgl. instytucyj pozostających w zarządzie Prezydium Rady Ministrów, Min. Spraw Wewn., Skarbu, Sprawiedliwości, Przem. i Handlu, Wyzn. Rel. i Ośw. Publ. oraz Min. Rob. Publicznych, zaś 39.890.000 zł dla Min. Rob. Publ. na budowę dróg i mostów oraz na budowę wodne. Min. Skarbu ma prawo przenoszenia kredytów w obrębie całej sumy inwestycyj t. j. 88.160.000 zł. Część kwoty, która czasowo nie będzie potrzebna, może Min. Skarbu lokować w papierach procentowych o pupilarnem bezpieczeństwie, zawsze jednak w ten sposób, aby zapewnić odpowiednią płynność tego funduszu. Pozatem z zapasów kasowych przeznaczono 5 milj. zł na utworzenie specjalnego funduszu na cele kulturalne. Wszystkie powyższe kredyty są ważne bez względu na upływ okresów budżetowych aż do zupełnego ich wyczerpania.

Odnośnie funduszu obrotowego reformy rolnej zaznaczyć wypada, że według przepisów zawartych w omówionych już ustawach budżetowych Minister Skarbu ma prawo ustalać nowe wydatki, nieprzewidziane w planie finansowo-gospodarczym funduszu, o ile dane zmiany nie spowodują powiększenia dotacji ze Skarbu Państwa.

Z innych przepisów, dotyczących wydatków państwowych wchodzących w zakres kompetencji wzgl. wymagających współdziałania Min. Skarbu, wymienić należy: RMS. z dn. 25. VI. 1928 i z dn. 26. I. 1929 w sprawie likwidacji b. ros. osób prawnych (Dz. U. 69/636 i b. r. 7/65), RMS. z dn. 17. IX. 1928 w sprawie zaopatrzenia byłych skazańców politycznych (Dz. U. 87/767), ustawy z dn. 19. XII. 1928 dotyczące emerytur płaconych przez dawny rząd austriacki (Dz. U. r. b. 3/26 i 27), wreszcie szereg rozporządzeń wydanych w porozumieniu z Min. Skarbu przez Min. Spr. Wojsk. w sprawie odszkodowań w razie wojny (Dz. U. poz. 425 r. z. i 138 r. b.), w sprawie zaopatrzenia inwalidów wojennych (Dz. U. poz. 654),²⁹⁾ przez Min. Wyzn. Rel. i Ośw. Publ. w sprawie państwowych sty-

²⁸⁾ Zob. także Dz. U. poz. 516, 606, 908 r. z. oraz 19 r. b.

²⁹⁾ Sprost. Dz. U. poz. 785.

pendjów (Dz. U. poz. 62 r. b.) oraz przez Min. Pr. Op. Społ. w sprawie zaopatrzenia osób cywilnych poszkodowanych w związku z działaniami Wojska Polskiego w dn. 12—15 V. 1926 r. (Dz. U. poz. 517) i w sprawie świadczeń ubezpieczeniowych dla robotników sezonowych (Dz. U. poz. 926).³⁰⁾

III.

Dochody państwowe.

Z przepisów prawnych, odnoszących się do dziedziny **dochodów państwowych z własnego gospodarstwa**, wyszczególnić wypada najpierw przepisy dotyczące **majątków państwowych**. RRM. z dnia 13. II. 1929 roku (Dz. U. 9/75) ustaliło dla celów wykonania reformy rolnej plan parcelacyjny na rok 1930, przeznaczając na parcelację 45000 ha gruntów państwowych i Państwowego Banku Rolnego (głównie w okręgach ziemskich poznańskim, łuckim i grudziądzkim) i 155000 ha gruntów prywatnych³¹⁾. RRM. z dn. 6. XII 1928 (Dz. U. 101/900) uregulowany został zakres działania władz wojewódzkich w dziedzinie zarządu rolnych majątków państwowych. RMS. z dn. 13. II. 1929 (Dz. U. 43/422) upraszcza zbycie wzgl. zamianę nieruchomości majątków o obszarze nie większym jak 180 ha, które przeszły lub przejdą na rzecz Państwa na skutek traktatu wersalskiego³²⁾. — Odnośnie **Lasów Państwowych** nadmienić należy, że według przepisów ustawy skarbowej z dnia 22. VI. 1928 (Dz. U. 67/622) rok obrachunkowy trwa od 1. X. do 30. IX. każdego roku kalendarzowego. W budżetach państwowych preliminowane są, w częściach dotyczących Lasów Państwowych jako rozchody, wpływy wzgl. wpłaty do Skarbu średnie proporcjonalne z dwu następujących po sobie lat obrachunkowych.

³⁰⁾ Zob. także Dz. U. poz. 60 i 174 r. b.

³¹⁾ Porówn. także Dz. U. poz. 903.

³²⁾ W sprawie sprzedaży, zamiany względnie darowizny licznych przeważnie mniejszych gruntów i nieruchomości państwowych zob. Dz. U. poz. 431, 724, 757, 832, 895 r. z. i 1, 2, 18, 33, 34, 44, 66, 169, 170 r. b. (uzup. przegl. r. 1927/28 Dz. U. poz. 960); w sprawie sprostowania omyłek w wykazach nieruchomości majątków państwowych, przeznaczonych do sprzedaży, zob. Dz. U. poz. 478, 512 i 738; w sprawie zmiany przepisów, dotyczących przelewu prawa własności nieruchomości państwowych w związku z wykonaniem RPR. o rozbudowie miast, zob. Dz. U. p. 476.

R. P. R. z dn. 17. III. 1927 o wydzielaniu z administracji państwowej i komercjalizacji **przedsiębiorstw państwowych** znalazło zastosowanie w odniesieniu do „Państwowych Zakładów Inżynierji” w Warszawie („P. Z. Inż.”), „Państwowych Zakładów Umundurowania” w Warszawie („P. Z. U.”), „Państwowych Zakładów Przemysłowo-Zbożowych w Lublinie”, „Państwowych Zakładów Wodociagowych na Górnym Śląsku” oraz „Państwowej Kopalni Węgla Brzeszcze” (Dz. U. poz. 429, 430, 623, 670, 739). — Ulgi podatkowe, przewidziane pod określonymi warunkami w RPR. z dn. 22. III. 1928 dla przedsiębiorstw przemysłowych i komunikacyjnych, mają zastosowanie również względem przedsiębiorstw państwowych, wydzielonych z administracji państwowej i skomercjalizowanych (RMS i in. Min. z dn. 26. II. 1929 Dz. U. 12/100).

Statut **Banku Gospodarstwa Krajowego** uzupełniony został przepisami RMS. z dnia 5. V. 1928 (Dz. U. 56/532), na skutek którego pożyczki udzielane w listach zastawnych i w obligacjach komunalnych, kolejowych i bankowych, odpowiednio zabezpieczonych, stanowią odrębne masy majątkowe, służące na zabezpieczenie praw posiadaczy listów i obligacyj poszczególnych seryj wzgl. zamkniętych seryj. — Wspomnieć wypada także, że według RMS. z dn. 12. X. 1928 (Dz. U. 95/839) wpływy, osiągnięte z likwidacji mienia b. ros. osób prawnych, postanowionej RPR. z dn. 22. III. 1928 (Dz. U. 38/377), składane być winny do Banku Gospodarstwa Krajowego. — OMRR. z dn. 22. X. 1928 (Dz. U. 93/830) ogłasza jednolity tekst ustawy z dn. 10. VI. 1921 w przedmiocie utworzenia **Państwowego Banku Rolnego**, z uwzględnieniem zmian wprowadzonych RPR. z dnia 14. V. 1924 roku i 22. III. 1928. Ustawa zyskała równocześnie moc obowiązującą także na obszarze woj. śląskiego. Na mocy art. 1 wymienionej ustawy wydane zostało RMRR. w poroz. z MS. i MR. z dn. 11. VI. 1928 (Dz. U. 64/584) o statucie Państw. Banku Rolnego, uchylające moc obowiązującą dotychczasowego statutu z dn. 20. VI. 1925. Kapitał zakładowy Państw. Banku Rolnego, będący bezprocentową niewycofalną dotacją Skarbu Państwa, wynosi 100 milionów zł; może być podwyższony na mocy decyzji Rady Ministrów. Bank udziela długoterminowych pożyczek amortyzacyjnych w listach zastawnych i obligacjach meljoracyjnych. Listy zastawne wypuszczone być mogą do wysokości 25-krotnej, a obligacje meljoracyjne do wysokości

2-krotnej kapitału zakładowego łącznie z ogólnym funduszem rezerwowym, jednak w granicach udzielonych przez Skarb Państwa gwarancji³³). Listy zastawne i obligacje meljoracyjne mogą opiewać na złote, złote w złocie oraz waluty obce i są wolne od podatku od kapitałów i rent. Pożyczki wydane w listach zastawnych mają być zabezpieczone hipotecznie w granicach przynajmniej $\frac{2}{3}$ szacunku nieruchomości ziemskich; przy pożyczkach w obligacjach meljoracyjnych szacunek danych gruntów podwyższyć można jeszcze o $\frac{3}{4}$ przewidywanego przybytku wartości. Przynależnościami pożyczek są prócz procentów i kosztów sądowych także koszty administracyjne. Stopę procentową dla wkładów, przyjmowanych przez Bank, ustala uchwała Rady Nadzorczej, zatwierdzana przez Min. Rol. i Min. Skarbu. Uczestnictwo w kapitałach zakładowych organizacji drobnego i średniego rolnictwa ograniczone zostało do 10% kapitału zakładowego Banku³⁴). Z czystego zysku bilansowego przeznaczają się 60% na fundusze rezerwowe Banku, 15% na fundusz zapomóg i kredytu ulgowego, pozostałość zużyta być może również na cele związane z podniesieniem kultury rolnej. Przepisy dotyczące Władz Bank, w ustawie ustalone, są w statucie powtórzone wzgl. odpowiednio zastosowane³⁵). — RMRR., Ś. i R. z dn. 11. VI. 1928 (Dz. U. 65/595) zarządzona została emisja złotych 7% obligacji meljoracyjnych Państw. Banku Rolnego oraz wydane zostały przepisy o długoterminowych pożyczkach amortyzacyjnych udzielanych w tych obligacjach. Obligacje opiewać mają na złote w złocie oraz na równowartość tychże w określonych walutach obcych według wartości czystego złota. Procenty

³³) Wymieniona powyżej ustawa określa, w przeciwieństwie do statutu, szerzej wzgl. dokładniej uprawnienia Banku; przewiduje bowiem także prawo emisji obligacji inwestycyjnych, i to łącznie z obligacjami meljoracyjnymi do wysokości 3-krotnej kapitału zakładowego wraz z ogólnym funduszem rezerwowym, oraz ustanawia zwolnienie Banku od wszelkich podatków bezpośrednich. Dawniejszy przepis dotyczący prawa bezpośredniego ściągania opłat stemplowych przez Bank usunięty został z ustawy R. P. R. z dnia 22. III. 1928.

³⁴) Poprzednio dochodzić mogło do 25% kapitału zakładowego.

³⁵) W sprawie poręki Skarbu Państwa za zobowiązania Państw. Banku Rolnego z tytułu obligacji meljoracyjnych zob. część IV niniejsz. przeglądu; w sprawie sprostowania błędów w statucie, zob. Dz. U. poz. 836; w sprawie długów rentowych zob. Dz. U. p. 899.

płatne są półrocznie z dołu dn. 2. I. i 1. VII. Każda obligacja meljoracyjna będzie wycofana z obiegu i umorzona najpóźniej w ciągu 15 lat od daty jej wystawienia. Wycofywanie dokonywane będzie przez losowanie, wykup na giełdzie lub z wolnej ręki. Losowanie odbywać się będzie 1. V. i 1. XI. każdego roku. — Działalność **Pocztowej Kasy Oszczędności** została rozszerzona na skutek udzielenia jej RMS. z dn. 9. III. 1928 (Dz. U. 45/444) zezwolenia na przyjmowanie ubezpieczeń na życie. Przy ubezpieczeniach indywidualnych sumy ubezpieczenia na jedno ryzyko nie mają jednak przekraczać 10000 zł, a renty 1200 zł rocznie. Dla wykonywania ubezpieczeń utworzony będzie w Pocztowej Kasie Oszczędności odrębny dział, prowadzący oddzielną rachunkowość i sporządzający oddzielne zamknięcia rachunkowe. Dla rozpoczęcia działalności przekazana miała być z funduszków Pocztowej Kasy Oszczędności suma 2 milionów zł na kapitał zakładowy. Za zobowiązania w dziale ubezpieczeń na życie odpowiada Pocztowa Kasa Oszczędności całym swym majątkiem. Z zysku bilansowego przeznaczona się 10% na kapitał zapasowy, resztę zaś na określone fundusze, kapitały a po spłacie kapitału zakładowego ewent. także na rzecz Pocztowej Kasy Oszczędności. Za nadzór, wykonywany z polecenia Min. Skarbu przez Państw. Urząd Kontroli Ubezpieczeń, uiszcza Pocztowa Kasa Oszczędności opłatę, przewidzianą w RPR. z dn. 26. I. 1928 (Dz. U. 9/64) o kontroli ubezpieczeń. — Co się tyczy przerachowania wkładek oszczędnościowych, złożonych w Pocztowej Kasie Oszczędności w walutach pełnowartościowych za pośrednictwem instytucji państwowych polskich, to losowanie i umorzenie książeczek oszczędnościowych, wystawionych przez Pocztową Kasę Oszczędności, odbywać się ma stosownie do planu, ogłoszonego RMS. z dn. 19. IV. 1928 (Dz. U. 51/493), w trzydziestu terminach do dn. 1. XI. 1942 r. — Z zakresu przepisów prawnych, dotyczących **ustroju pieniężnego**, wymienić należy RMS. z dn. 6. VII. 1928 (Dz. U. 72/657) i 19. II. 1929 (Dz. U. 12/102), ustalające wzory monet srebrnej wartości 5 zł i niklowej wartości 1 zł^{35a)}.

Z przepisów prawnych dotyczących państwowych **środków** względnie **przedsiębiorstw komunikacyjnych** wyszczególnić należy, o ile chodzi o drogi i komunikację wodną,

^{35a)} Sprostowanie! W nr. 3 „Ruchu” r. ub. na str. 655 w 30-tej linii od góry winno być: „o ile się wyrażone”.

wymienioną już poprzednio ustawę z dnia 31. III. 1928 r. o nadzwyczajnych inwestycjach państwowych (Dz. U. 43/420), przeznaczającą na drogi, mosty i budowle wodne 39.890.000 zł, oraz RMRP. z dn. 2. V. 1928 (Dz. U. 61/567) wydane w porozumieniu z Min. Skarbu w sprawie pobierania opłat na wodach publicznych śródlądowych³⁶⁾³⁷⁾). Jednolity tekst ustawy wodnej z dn. 19. IX. 1922, w brzmieniu obecnie obowiązującym, ogłasza RMRP. z dn. 13. IV. 1928 (Dz. U. 62/574)³⁸⁾). — W sprawie **Poczt i Telegrafów** wydano w okresie sprawozdawczym szereg ważniejszych rozporządzeń, przede wszystkim RMP. i T. wydane w porozumieniu z Min. Skarbu z dn. 28. VI. 1928 (Dz. U. 66/620), zarządzające rozpoczęcie działalności państwowego przedsiębiorstwa „Polska Poczta, Telegraf i Telefon” z dn. 1. VII. 1928. Przedsiębiorstwo objęło w zarząd majątek nieruchomy i ruchomy, przeznaczony dotychczas do użytku Poczty, Telegrafu i Telefonu, oraz istniejący w dniu przejęcia zapas gotówki i materiałów, jak również przejęło i wykonywa wszelkie prawa i zobowiązania Państwa, wynikające z dotychczasowej działalności Zarządu poczt i telegrafów, wzgl. odnoszące się do majątku Skarbu Państwa, oddanego w zarząd przedsiębiorstwu. Taryfa pocztowa, telegraficzna i telefoniczna, ogłoszona w całości RMP. i T. z dn. 11. III. 1929 (Dz. U. 19/181), nie wykazuje wobec taryfy z dn. 16. XI. 1927 na ogół większych odchyleń; utrzymano jednak w mocy drobne zmiany taryfy pocztowej oraz podrożenie taryfy telefonicznej, zaprowadzone RMP. i T. z dn. 19. XI. 1928 (Dz. U. 97/863), jak również podwyższono opłaty za przekazy pocztowe do Ameryki Półn. Opłaty za przesyłki lotnicze reguluje RMP. i T. z dn. 11. VIII. 1928 (Dz. U. 79/698).

³⁶⁾ Opłaty pobiera się za każde 10 m² największej długości i szerokości statków i tratów wzgl. drogi wodnej, zajętej przy spuszczeniu drzewa luźnego, oraz za każde 10 km drogi wodnej w granicach Państwa. Stawki (0,015—0,13 złotych) są zróżniczkowane zależnie od rodzaju statków oraz drogi wodnej. Przewidziane są opłaty ryczałtowe oraz opłaty za świadczenia specjalne (służowanie, postój w portach i zimowiskach, użytkowanie państwowych wybrzeży, placów lub magazynów na składy towarowe i t. d.).

³⁷⁾ W sprawie dróg państwowych administrowanych przez b. Tymczasowy Wydział Samorządowy we Lwowie zob. Dz. U. poz. 649; w sprawie morskich opłat portowych zob. Dz. U. poz. 535, 716 r. z. i 128 r. b.

³⁸⁾ Opłat, datków (publicznych i udziałowych), pożyczek i grzywien dotyczą m. i. art. 32, 112, 147, 159, 160, 168, 171, 174, 250.

za przesyłki listowe pobiera się, obok zwykłej opłaty pocztowej, dodatkową opłatę za przewóz lotniczy, w zasadzie w tej samej wysokości, płatną przy mniejszych kwotach znaczkami lotniczymi. Opłaty za paczki lotnicze pobiera się gotówką według specjalnej taryfy. Z innych rozporządzeń, dotyczących Poczty i Telegrafów, wymienić należy jeszcze RMK. i P. i T. z dn. 27. IV. 1928 (Dz. U. 56/530), określające dokładniej sposób obliczenia należności za przewóz poczty kolejami (m. i. uwzględnione są koszty służby warsztatowej, jak również wyszczególnione wydatki wspólne np. z powodu wypadków nadzwyczajnych) oraz RRM. z dn. 19 III. 1928 (Dz. U. 45/428), zarządzające na podstawie RPR. z dn. 17. III. 1927 wydzielenie z administracji państwowej samoistnego prawnie przedsiębiorstwa pod nazwą „Państwowa Wytwórnia Aparatów Telegraficznych i Telefonicznych w Warszawie”³⁹⁾ — W zakresie **Kolei** na wyszczególnienie zasługuje RMK. z dn. 9. X. 1928 (Dz. U. 89/783), wprowadzające z dn. 1. XI. 1928 w miejsce ogłoszonych RMK. z dn. 18. I. 1928 „Przepisów przewozowych polskich kolei żelaznych” nowy „Regulamin przewozu osób, bagażu i przesyłek ekspresowych” — oraz „Regulamin przewozu przesyłek towarowych na kolejach żelaznych”⁴⁰⁾. Poza to ważne znaczenie dla kolei polskich posiadają ogłoszone 31. VII. 1928 (Dz. U. 73/663—668) konwencja i statut o ustroju międzynarodowym kolei żelaznych, podpisane w Genewie 9. XII. 1923 oraz konwencje międzynarodowe o przewozie osób i bagażu kolejami żelaznymi i o prze-

³⁹⁾ Pozatem w sprawie komunikacji radiowej zob. Dz. U. poz. 507, w sprawie pocztowych przesyłek na dworcach kolejowych Dz. U. poz. 651, w sprawie ryczałtowania opłat za listy Dz. U. poz. 653, w sprawie przyjmowania druków bezadresowych dla celów reklamowych Dz. U. poz. 927. Ponadto zob. Dz. U. poz. 470, 485, 539, 746, 853 i 854; 522, 644, 652, 702 i 722 r. z. oraz 32 i 37 r. b.

⁴⁰⁾ Zmiany i uzupełnienia dotychczasowych przepisów wzgl. postanowień wykonawcz. zob. Dz. U. p. 572 i 573; rozdz. I—V tychże przepisów, jak również odn. postanowienia wykonawcze stanowią według R. M. K. z dn. 5. V. 1928 (Dz. U. 53,511) część I taryfy osobowej kolei normalnotorowych. Rozporz. to dotyczy również ulg taryfowych przyznanych przy przejazdach powrotnych z uzdrowisk krajowych (zob. także Dz. U. p. 601). Zmiany i uzupełnienia taryfy towarowej kolei normalnotorowych wzgl. taryfy kolei wąskotorowych zob. Dz. U. poz. 494, 581 oraz 477, 525 i 602. Innych spraw kolejowych dotyczą Dz. U. poz. 530; 543; 600; 592; 638.

wozie towarów kolejami żelaznymi, podpisane w Bernie 23. X. 1924⁴¹⁾). Wymienione konwencje międzynarodowe weszły w życie z dn. 1. X. 1928. RMK. S. P. i H. oraz R. z dn. 26. X. 1928 (Dz. U. 91/802) uchyliło wobec tego liczne dawniejsze i nowsze rozporządzenia, dotyczące komunikacji towarowej z szeregiem państw obcych⁴²⁾).

W dziedzinie **monopolu** solnego wydano w okresie sprawozdawczym dwa rozporządzenia. RMS. z dn. 22. XII. 1928 (Dz. U. 103/923) pozostawia uznaniu utrzymujących wolne składy soli sposób inkasowania należności od odbiorców oraz udzielania im kredytu na własne ryzyko. Należność za sól wysłaną na inkaso bankowe winna być wpłacona na rzecz Biura sprzedaży soli najpóźniej siódmego dnia po wysłaniu soli z wolnego składu. RMS. z dn. 17. IX. 1928 (Dz. U. 87/766) ustala rabat handlowy dla wolnych składów, hurtowni i drobnych sprzedawców w wysokości 2—4%, 5 $\frac{1}{2}$ — 9% wzgl. 11%. — Cennik detalicznej sprzedaży wyrobów **monopolu tytoniowego** zasadniczym zmianom nie uległ⁴³⁾). Uprawę tytoniu w r. 1929 uregulowało RMS. z dn. 31. X. 1928 (Dz. U. 98/878) w sposób mniej więcej dotychczasowy. Na uwagę zasługuje, że najmniejsza przestrzeń gruntu, wymagana dla otrzymania zezwolenia na uprawę tytoniu, wynosi według nowych przepisów 600 m², bez względu na to, czy łączna przestrzeń gruntu, zgłoszona w jednej miejscowości, wynosi przynajmniej 2 ha⁴⁴⁾). W sprawie kredytów, przyznawanych sprzedawcom wyrobów tytoniowych, miarodajne jest obecnie

⁴¹⁾ Ratyfikacje przez inne państwa wzgl. przystąpienia ogłasza Dz. U. p. 705, 771, 772 i 865.

⁴²⁾ Uchyłono nowsze rozporządzenia Dz. U. poz. 542, 571, 618, 676, 617. Natomiast nie uchyłono rozporz. Dz. U. p. 619 (zmiana Dz. U. 1927 p. 1023) oraz z dawniejszych rozporz. Dz. U. 1928 p. 225 (zmiana w Dz. U. p. 904); odnośne rozporządzenia dotyczą komunikacji towarowej z Turcją i Sowietami, które to państwa danych konwencji międzynarodowych nie podpisały wzgl. do nich nie przystąpiły. W sprawie komunikacji towarowej Niemiec, Czechosłowacji i Austrii z Sowietami tranzytem przez Polskę zob. Dz. U. p. 834, (uzup. Dz. U. 1928 p. 51), 555 i 637. W sprawie zniżki taryfowej dla węgla w komunikacji polsko-włoskiej zob. Dz. U. p. 616.

⁴³⁾ Dodatkowe cenniki podaje Dz. U. p. 503, 554, 713.

⁴⁴⁾ Warunek ten pozostał obecnie w mocy jedynie na określonych obszarach województwa wołyńskiego.

RMS. z dn. 29. IX. 1928 (Dz. U. 90/790)⁴⁵). Kredyt jest bezprocentowy i musi być zabezpieczony hipotecznie, papierami wartościowymi lub gwarancjami; może być każdego czasu bez podania powodów odwołany. W razie odwołania kredytu sumy pokredytowane winny być spłacone w trzech tygodniach, po którym to terminie oblicza się odsetki zwłoki w wys. 2% mies. W sprawie udzielania zezwoleń na sprzedaż wyrobów tytoniowych specjalnych i importowanych wydane zostało R. M. S. z dn. 31. I. 1929 (Dz. U. 13/111; rozporz. zawiera przepis, że w razie potrzeby nałożony może być — pod rygorem utraty koncesji — także obowiązek prowadzenia sprzedaży wymienionych wyrobów tytoniowych. Sprzedaż wyrobów tytoniowych Gdańskiego Monopolu Tytoniowego dokonywa się według cennika oraz przepisów RMS. z dn. 30. VIII. 1928 (Dz. U. 84/740). Wyroby nie posiadające banderoli polskiej na opakowaniach będą uważane za przemyczone. RMS. z dn. 29. IX. 1928 (Dz. U. 93/827) zobowiązuje hurtowników tytoniowych do należytego zaopatrzenia w wyroby specjalne ewent. i importowane oraz Gdańskiego Monopolu tytoniowego detalicznych sprzedawców swego rejonu, upoważnionych do sprzedaży tych wyrobów⁴⁶).

Przepisy wykonawcze do RPR z dnia 26. III. 1927 r. o monopolu spirytusowym ujęte zostały w ramach jednego, niezwykle obszernego RMS. z dn. 7. II. 1928 (Dz. U. 60/556), ogłoszonego 11. VI. r. z. Rozporządzenie składa się z ośmiu części. Część pierwsza zawiera przepisy ogólne. Uprawnienia, zastrzeżone w RPR. Ministrowi Skarbu, wykonywają wymienione w rozporządzeniu władze i urzędy skarbowe. Za czynności kontrolne, wykonywane przez urzędników państwowych lub przez pracowników Dyrekcji Państwowego Monopolu Spirytusowego, nie pobiera się żadnych opłat. Odpisy z ksiąg rachunkowych i dokumentów oraz wykazy winny być przez zakłady produkcji spirytusu sporządzane miesięcznie i przedkładane władzom skarbowym II instancji. Książki i dokumenty należy przechować w ciągu 10 lat. Należności monopolowe zabezpieczane są hipotecznie, gwarancjami lub zastawem papierów wartości-

⁴⁵) Zob. także Dz. U. p. 81 r. b.

⁴⁶) W sprawie rabatu handlowego od wyrobów tytoniowych specjalnych oraz Gdańskiego Monopolu Tytoniowego, zob. wymienione przy końcu rozporządzenie oraz Dz. U. p. 777 r. z. i 84 r. b.

wych. Księgi rachunkowe oraz dokumenty i wykazy, jak również dokumenty poręki wzgl. zastawu należy prowadzić wzgl. wystawiać według przepisanych wzorów. Właściciele przedsiębiorstw wyrobu i przerobu spirytusu i wyrobu drożdży prasowanych obowiązani są przed rozpoczęciem roku obrotowego (1. IX.—31. VIII.) uiścić akcyzową opłatę patentową oraz przedłożyć władzy świadectwo przemysłowe, opłacone w odpowiedniej wysokości, celem otrzymania patentu akcyzowego.

Część druga rozporządzenia dotyczy w dziale pierwszym regulowania produkcji spirytusu, monopolowej ceny nabycia spirytusu, naukowej pomocy i kontroli technicznej. Wysokość ogólnego prawa odpędu dla całego Państwa winna być ustalona najpóźniej w miesiącu listopadzie roku, poprzedzającego każde trzecie. W tymże miesiącu winien być dokonany na trzecie podział 80% ogólnego prawa odpędu pomiędzy poszczególne województwa (wojewódzkie prawo odpędu). Pozostałą resztą 20%, stanowiącą rezerwę odpędową, dysponuje Minister Skarbu. Ilość spirytusu, którą przedsiębiorca gorzelni obowiązany jest dostarczyć monopolowi w każdej kampanji, stanowi zasadniczy kontyngent zakupu tej gorzelni. Z niewykorzystanych przez gorzelnię w danej kampanji ilości kontyngentu zakupu oraz odpowiednich ilości prawa odpędu tworzy się rezerwę specjalną, którą dysponuje Dyr. Państw. Monopoli Spirytusowego. Podwyżki kontyngentu zakupu z rezerwy specjalnej winny mieścić się zasadniczo w granicach prawa odpędu każdej gorzelni po potrąceniu ilości, zadeklarowanej na eksport. Rozporządzenie podaje szczegółowo zasady, według których odbywa się obliczenie przeciętnej w każdym województwie podstawowej ceny monopolowej. Uwzględnia się mianowicie koszty surowców⁴⁷⁾, koszt gorzelniany⁴⁸⁾, koszty administracji⁴⁹⁾, robociznę⁵⁰⁾, do-

⁴⁷⁾ Oblicza się ilość, cenę rynkową (z września i października) i koszty przewozu ziemniaków wzgl. jęczmienia.

⁴⁸⁾ Według norm ustalanych corocznie przez organizacje producentów spirytusu i zawodowych techników gorzelnicznych.

⁴⁹⁾ W wysokości $\frac{1}{3}$ przeciętnej arytmetycznej kosztu gorzelnianego we wszystkich województwach.

⁵⁰⁾ Według norm, ustalonych dla robotników rolnych; przyjmuje się że gorzelnia czynna jest 180 dni w roku i zatrudnia 5 robotników.

stawę spirytusu⁵¹⁾, amortyzację i remont⁵²⁾, opał⁵³⁾, ubezpieczenie⁵⁴⁾, podatki i opłaty⁵⁵⁾, smary i światło⁵⁶⁾, oprocentowanie kapitału obrotowego⁵⁷⁾ i zakładowego⁵⁸⁾, wreszcie ubytki magazynowe i drogowe⁵⁹⁾. W dziale drugim podaje rozporządzenie dokładne przepisy w sprawie urządzenia i kontroli gorzelni. Każda gorzelnia winna posiadać specjalny magazyn do przechowywania spirytusu. Wszystkie gorzelnie obowiązane są posiadać przyrząd kontrolno-mierniczy systemu Siemens, który automatycznie oblicza produkcję w litrach 100%⁶⁰⁾. Jeżeli gorzelnia jest w dzierżawie, władza skarbową może zażądać od dzierżawcy odpowiedniego zabezpieczenia. W gorzelnii winny być prowadzone przepisane księgi i zapiski, w szczególności księga produkcyjna i magazynowa — przez kierownika gorzelnii oraz księga rozporządzeń władz skarbowych i księga rewizyjna — przez urzędników Kontroli Skarbowej, dozorujących przedsiębiorstwo. Rewizje mogą być niespodziewane (co najmniej jeden raz w miesiącu) i roczne (z początkiem nowej kampanji w pierwszych dniach września). Dział trzeci danej części rozporządzenia dotyczy przed-

⁵¹⁾ Oblicza się ilość dni roboczych (21 w zach., 80—96 we wschodnich województwach) i cenę dnia roboczego parokonnej furmanki dworskiej.

⁵²⁾ Wartość gorzelnii ustala się w zależności od województwa w wys. 80—90000 zł; 40% przyjmuje się na budynek, 60% na urządzenie, przyczem oblicza się 4% na amortyzację i remont budynków oraz 6% na amortyzację i remont urządzenia.

⁵³⁾ Wychodzi się z założenia, że gorzelnie opalane są węglem i że na 1 hl spirytusu zużywa się 1,5 q węgla (po cenach przeciętnych z uwzględnieniem kosztów przywozu).

⁵⁴⁾ W obliczeniu bierze się wartość gorzelnii i dwumiesięcznego zapasu spirytusu i jęczmienia.

⁵⁵⁾ Podatki państwowe i komunalne.

⁵⁶⁾ Ustala się zużycie 2 kg smarów i 1 kg nafty dziennie.

⁵⁷⁾ Uwzględnia się oprocentowanie według stopy dyskontowej Banku Polskiego dwumiesięcznych wydatków poczynionych na jęczmień, gorzelniany, administrację, robociznę, opał, asekurację oraz smary i światło.

⁵⁸⁾ Uwzględnia się 4% wartości gorzelnii.

⁵⁹⁾ Jako ubytki przyjmuje się 1 $\frac{1}{2}$ % w powyższy sposób wyprowadzonych kosztów 1 hl spirytusu.

⁶⁰⁾ W b. dzielnicy pruskiej i na Górnym Śląsku aż do czasu ustawienia, dostarczonych przez Dyr. Mon. Spir., aparatów Siemens zachowują moc obowiązującą dotychczasowe przepisy reglementacyjne i kontrolne.

siębiorstw drożdżowo-gorzelnicznych (wytwarzających spirytus z brzołki drożdżowej) oraz drożdżowni i zawiera przepisy w sprawie podatku akcyzowego od drożdży prasowanych.

Część trzecia rozporządzenia dotyczy rektyfikacyj oraz wolnych składów spirytusu i wyrobów wódczanych. Odróżnia się oddziały rektyfikacyjne np. przy gorzelnian, fabrykach wódek gatunkowych, oraz rektyfikacje samoistne. Łączne oczyszczanie spirytusu monopolowego i prywatnego (eksportowego) jest zabronione. Każda rektyfikacja winna posiadać oddzielny magazyn ze zbiornikami do magazynowania surówki oraz wszelkich gatunków rektyfikatu. 48 godzin przed zamierzonym rozpoczęciem oczyszczania spirytusu należy uwiadomić Inspektorat Kontroli Skarbowej. Bez zatwierdzenia oznajmienia przez Inspektora Kontroli Skarbowej rektyfikacja nie może być uruchomiona. Każda samoistna rektyfikacja pozostaje pod stałym nadzorem specjalnego urzędnika Kontroli Skarbowej, zamieszkującego w zakładzie rektyfikacyjnym. Spirytus eksportowy, przechowywany w rektyfikacji, do chwili wywozu zagranicę jest obciążony opłatą monopolową w wysokości obowiązującej ceny sprzedażnej spirytusu do wyrobu wódek gatunkowych. Minister Skarbu może zażądać zabezpieczenia opłaty monopolowej, ciężającej na eksportowym spirytusie, przechowywanym w rektyfikacji. Zezwolenie na wolny skład spirytusu otrzymać mogą jedynie rektyfikacje samoistne oraz spółdzielcza organizacja, uprawniona do eksportu spirytusu. Zezwolenie na wolny skład wyrobów wódczanych otrzymać może tylko fabryka wódek gatunkowych, której obrót roczny (przychód i rozchód) w wyrobach wódczanych wynosił w 2-ach ostatnich latach co najmniej po 1000 hl 100% spirytusu. Nalew do butelek wyrobów wódczanych, przeznaczonych dla obrotu w kraju, jest w wolnym składzie niedozwolony. Wolne składy spirytusu i wyrobów wódczanych winny znajdować się pod wspólnym zamknięciem przedsiębiorcy i urzędnika Kontroli Skarbowej, pełniącego stały nadzór. Przyjmowanie i wydawanie spirytusu i wyrobów wódczanych może się odbywać tylko w obecności urzędnika, pełniącego stały nadzór. Poza wykupnem świadectwa przemysłowego oraz uiszczeniem akcyzowej opłaty patentowej winien przedsiębiorca zabezpieczyć należność monopolową przez złożenie kaucji lub innej gwarancji. Spirytus, przechowywany w wolnych składach, można wydawać do zużycia lub obrotu w kraju tylko za zezwoleniem Dyr. Państw. Monopolu Spirytus.

tusowego i pod warunkami każdorazowo ustalonymi. Wyroby wódczane można wywozić z wolnego składu do wolnego obrotu w kraju dopiero po zapłaceniu należności, obliczonej według ceny sprzedażnej spirytusu do wyrobu wódek gatunkowych mniej kosztu własne Dyr. Państw. Monopolu Spirytusowego. Istniejące wolne składy wyrobów wódczanych, które nie wykażą obrotu w dwu następujących po sobie latach w wysokości przynajmniej po 1000 hl 100% spirytusu, ulegają likwidacji.

Część czwarta i piąta rozporządzenia zawierają przepisy, regulujące wyrób i sprzedaż wódek gatunkowych wzgl. dotyczące urzędzenia zakładów sprzedaży napojów alkoholowych. Część szóstą dotyczy kontroli nad przewozem spirytusu i wyrobów spirytusowych w granicach Państwa, przywozem z zagranicy i wywozem zagranicę. Przywóz, podlegający opłacie skarbowej, oraz wywóz, uprawniający do otrzymania zwrotu opłaty skarbowej, odbywać się może tylko przez urzędy celne I klasy. Pozwoleń na przywóz spirytusu z zagranicy udziela Minister Skarbu. Na przywóz napojów spirytusowych z zagranicy w ramach kontyngentów, ustalonych w traktatach handlowych, udziela pozwoleń Minister Przemysłu i Handlu (w innych przypadkach — w porozumieniu z Ministrem Skarbu)⁶¹). Zwrot opłat od spirytusu, wywiezionego w wyrobach zagranicę, oblicza się w wysokości różnicy pomiędzy ceną zapłaconą za spirytus a ceną kosztów własnych Dyr. Państw. Monopolu Spirytusowego, według stawek, obowiązujących w dniu wywozu przesyłki zagranicę. Jeżeli jednak udowodniono, że opłaty skarbowe od spirytusu, istotnie uiszczone, były niższe, aniżeli obowiązujące w dniu wywozu, to opłaty zostaną zwrócone według stawek istotnie uiszczonych. Wolny zakup spirytusu eksportowego dla celów produkcji i wywozu wytworów spirytusowych może nastąpić za zezwoleniem Ministra Skarbu pod warunkiem złożenia zabezpieczenia w wysokości różnicy między ceną spirytusu, przeznaczonego na wódki gatunkowe, a ustaloną ceną spirytusu eksportowego. W zezwoleniu ustala się sposób przeprowadzenia kontroli nad prawidłowym użyciem pobranego spi-

⁶¹) Podróźni mogą przywozić z zagranicy napoje spirytusowe w ilości do 1 litra objętościowego bez zezwolenia. Ilość ta, przywożona w butelkach odkorkowanych, nie podlega opłacie skarbowej.

rytusu, oraz oznacza się termin, w ciągu którego dane wyroby mają być wywiezione zagranicę.

Przepisy części siódmej rozporządzenia dotyczą skażenia, przerobu i sprzedaży spirytusu, nieprzeznaczonego do spożycia. Spirytus skaża się albo t. zw. ogólnym środkiem (mianowicie, gdy spirytus użyty ma być do oświetlenia, ogrzewania, napędu i t. p.) albo środkami szczególnymi. Ogólny środek skażający jest własnością Dyr. Państw. Monopolu Spirytusowego. Szczególne środki skażające, nabywane w handlu, mogą być dopuszczone do skażenia dopiero po zbadaniu ich i zakwalifikowaniu przez pracownię chemiczną Dyr. Państw. Monopolu Spirytusowego. Skażanie spirytusu ma się odbywać w obecności urzędników skarbowych. Stały nadzór wykonywany przez urzędników, mieszkających w zakładzie, ma być ustanowiony w fabrykach sztucznego jedwabiu, eteru i bezdymnego prochu; może być ustanowiony również i w innych przedsiębiorstwach, przerabiających spirytus skażony lub nieskażony. Zabronione jest wydzielanie spirytusu z ogólnej masy skażonego spirytusu, odkażanie w jakikolwiek sposób spirytusu skażonego, jak również używanie spirytusu skażonego do innych celów, jak te, do jakich został przeznaczony. Sprzedaż detaliczna spirytusu skażonego dozwolona jest tylko w naczyniach monopolowych i po cenach nie wyższych od cen, ustalonych przez Ministra Skarbu. Dalsze przepisy danej części rozporządzenia dotyczą urządzenia i kontroli fabryk octu ze spirytusu. Część ósma rozporządzenia zawiera przepisy przejściowe i końcowe. Ilość nowych gorzelń, jakie powstać mogą od 1. IX. 1927 do 31. VIII. 1930, ograniczona jest do 110, z której to liczby 80 przypada na 5 województw na kresach wschodnich. Rozporządzenie weszło w życie zasadniczo w miesiąc po ogłoszeniu t. zn. 11. VII. 1928. Równocześnie straciły moc obowiązującą (z drobnymi wyjątkami) wszystkie przepisy dawniejszych rozporządzeń, wydanych w sprawach unormowanych nowym rozporządzeniem. Dotyczy to w szczególności licznych rozporządzeń, wydanych w roku 1925 po wprowadzeniu w życie monopolu spirytusowego.

Z innych rozporządzeń wydanych w zakresie monopolu spirytusowego wymienić należy RRM. z dn. 6. XII. 1928 (Dz. U. 101/902), ustalające podstawowe ceny monopolowe za spirytus odpędzony i dostarczony w kampanji 1928/29. Ceny są prawie dla wszystkich województw — niejednokrotnie znacz-

nie — obniżone, tylko dla województw białostockiego i polskiego nieco podwyższone⁶²).

Przepisy prawne wydane w dziedzinie **opłat** skarbowo-administracyjnych są bardzo liczne. Wymienić należy przede wszystkim RMSZ. z dn. 1. IV. 1928 (Dz. U. 49/474), wydane w porozumieniu z Min. Skarbu i innymi Ministrami w sprawie taryfy opłat konsularnych. Taryfa przewiduje opłaty czynności sądowe i notarialne, za akty stanu cywilnego, za czynności handlowe, czynności dotyczące żeglugi i czynności paszportowe, opłaty od podań i od świadectw, opłaty za doręczenia, przesyłki, czynności depozytowe i wydobywanie sum pieniężnych oraz dokumentów, wreszcie opłaty dodatkowe. Opłaty ustalone są przeważnie w złotych, częściowo także w odsetkach wartości⁶³). Na obszarze Stanów Zjednoczonych Ameryki i Kanady pobierane są niektóre opłaty w dwukrotnej wysokości. Opłaty konsularne pobiera się bądź w walucie polskiej bądź w danej zagranicznej, przeliczając złote według kursu giełdowego ewentl. według kursu dolara, funt. ang. lub fr. szw. Urząd konsularny ma w zasadzie prawo żądać od strony zainteresowanej zgóry zaliczki na pokrycie wydatków rzeczywistych. Opłaty, pobierane przez urzędy konsularne etatowe, stanowią dochód Skarbu Państwa i winny być najpóźniej 15-go każdego miesiąca przelewane do Banku Polskiego na rachunek Centralnej Kasy Państwowej. Także liczne określone opłaty, pobierane przez konsulaty honorowe (opłaty za czynności sądowe i paszportowe, opłaty od podań i poświadczeń wpisu do rejestru obywateli, opłaty za doręczenia i przesyłki) stanowią zawsze dochód Skarbu Państwa i nie mogą być, tak jak inne, przyznane częściowo lub zupełnie konsulowi honorowemu. Rozporządzenie uchyliło dotychczas miarodajne rozporządzenie z dn. 19. V. 1925 wraz z późniejszymi jego zmianami. — W zakresie kompetencji Ministerstwa Spraw Wewnętrznych wydano zarządzenia, dotyczące opłat za dowody

⁶²) W sprawie cen za spirytus na cele lecznicze, naukowe i domowe zob. Dz. U. p. 656; zob. pozatem także Dz. U. p. 922. W sprawie udziału reprezentantów administracji skarbowej w obradach komisji do walki z alkoholizmem zob. Dz. U. p. 708.

⁶³) N. p. za przeprowadzenie likwidacji spadku przy udziale konsula, działającego w imieniu nieobecnego spadkobiercy 4% po odliczeniu wydatków i określonych opłat (dotychczas 4 ewent. 6%); za przesłanie drogą urzędową gotowizny i przedmiotów wartościowych: 2% (dotychczas 3%).

osobiste (Dz. U. p. 898), opłat za urzędowe świadectwa zdrowia (Dz. U. p. 518), opłat statystycznych (Dz. U. p. 471, 630, 707), opłat za badania, dokonywane w Państwowych Zakładach badania żywności i przedmiotów użytku (Dz. U. p. 613). W zakresie kompetencji Ministerstwa Skarbu wydano zarządzenia, dotyczące opłat katastralnych RMS. z dn. 8. VI. 1928 (Dz. U. 66/608 i 609, 80/701), opłat za mieszkania w budynkach państwowych (Dz. U. p. 952), przymusowych opłat za ubezpieczenie (Dz. U. p. 112 r. b.)⁶⁴). Jednolity tekst przepisów tymczasowych o kosztach sądowych, obowiązujących w. b. zab. ros. ogłosiło RMSpr. z dn. 25. IV. 1928 (Dz. U. 54/520)⁶⁵). Co się tyczy opłat pobieranych w zakresie kompetencji Ministerstwa Przemysłu i Handlu, to wymienić należy rozporządzenia wydane w sprawie opłat patentowych (Dz. U. p. 486, 703)⁶⁶), opłat za czynności urzędów miar (rozp. z dn. 3. VIII. 1928 Dz. U. 76/677⁶⁷), opłat za dozór kotłów parowych (Dz. U. p. 924), opłat, pobieranych od zagranicznych spółek akcyjnych, zamierzających rozpocząć działalność wzgl. powiększyć swój kapitał w Polsce (Dz. U. p. 919)⁶⁸,⁶⁹). W zakresie działalności Ministerstwa Rolnictwa wymienić należy opłaty za kursy i egzaminy oglądaczy do urzędowego badania zwierząt rzeźnych i mięsa (Dz. U. p. 575, § 2 i 19), opłaty za nadzór nad targami, jarmarkami, pokazami i przetargami zwierząt (Dz. U. p. 597, § 31—39), opłaty stałej kontroli państwowej surowic i szczepionek dla celów weterynaryjnych

⁶⁴) W sprawie spłat za nadzór nad zakładami ubezpieczeń zob. z r. ub. Dz. U. poz. 64. § 98 i 125.

⁶⁵) Pozatem zob. także Dz. U. poz. 751, 869, 944.

⁶⁶) Zob. także Dz. U. poz. 512 sprost. 9.

⁶⁷) Opłaty zasadnicze (do 150 zł) pobiera się zarówno w wypadku zalegalizowania, jak i zbrakowania narzędzi mierniczych o ile nie są nielegalne. — Zob. poza tem Dz. U. p. 14 rb. — Jednolity tekst dekretu o miarach podaje O. M. P. i H. z dn. 28. VI. 1928 (Dz. U. 72/661).

⁶⁸) Opłata przewidziana jest w ustawie o opłatach stemplowych z dnia 1. VII. 1926. Odnośne przepisy dotyczą również zagranicznych spółek ubezpieczeniowych, dopuszczonych do działalności na warunkach określonych R. P. R. z dn. 26. I. 1928 o kontroli ubezpieczeń (Dz. U. 9/64). Zob. sprost. Dz. U. p. 43 r. b.

⁶⁹) W sprawie opłat od tonnażu, obliczanych w stosunkach polsko-szwedzkich na podstawie narodowych świadectw pomiarowych, zob. konwencję z dn. 22. V. 1928 (Dz. U. 93/824).

(Dz. U. p. 674, § 12—13), opłaty za egzaminy państwowe, kwalifikujące do samodzielnego wykonywania zawodu kucia koni (Dz. U. p. 807, § 26), w zakresie działalności Ministerstwa Robót Publicznych — opłaty za egzaminy, wymagane do uzyskania prawa kierowania robotami budowlanymi (Dz. U. p. 182 r. b. § 14)⁷⁰⁾, (w sprawie opłat, pobieranych w zakresie komunikacji wodnej, zob. powyżej) w zakresie działalności Ministerstwa Reform Rolnych — opłaty, pobierane przy znoszeniu służebności (Dz. U. p. 568, 569), opłaty pobierane przy wykonywaniu ustawy o scalaniu gruntów (Dz. U. p. 519, 659, 763 § 14), wreszcie opłaty i świadczenia, pobierane za meljoracje w związku z przebudową ustroju rolnego (Dz. U. p. 570 i 808).

Co się tyczy dziedziny **podatków**, a w szczególności podatków **pośrednich-konsumcyjnych**, to wyszczególnić wypada tutaj przede wszystkim RMS. z dnia 17. IV. 1928 r. (Dz. U. 61/564), zawierające przepisy wykonawcze do RPR. z dn. 13. IX. 1927 o opodatkowaniu **cukru**. Cukier, przywieziony z zagranicy lub W. M. Gdańska, jako pozakontyngentowy, podlega wyższemu podatkowi, czyli po 75 zł od 1 q wagi netto. Wyroby cukrowe, od których ma być zwrócony podatek, winny zawierać co najmniej 10% cukru w stosunku do swojej wagi i muszą być przy wywozie zagranicę lub na obszar W. M. Gdańska odprawiane przy współdziałaniu urzędnika kontroli skarbowej. Rozporządzenie podaje szczegółowe przepisy w sprawie skażania cukru, przeznaczonego dla celów przemysłowych, jak również dla bydła i pszczoł. Podatek przypadający od cukru, wypuszczonego do wolnego obrotu z cukrowni lub wolnego składu, może być kredytowany cukrowniom na przeciąg 6, a wolnym składom na przeciąg 2 miesięcy. Wolny skład musi osiągnąć obrót cukrem do wysokości co najmniej 3000 kwintali rocznie i może istnieć w zasadzie tylko w siedzibie urzędu skarbowego akcyz i monopolów. Przedsiębiorca obowiązany jest przed uruchomieniem wolnego składu złożyć w izbie skarbowej zabezpieczenie do wysokości podatku, przypadającego od najwyższego składowego zapasu cukru. Wywóz cukru zagranicę odbywa się tylko przez urzędy celne I klasy. Cukrownie, rafinerje i wolne składy cukru obowiązane są prowadzić księgi według przepisanych

⁷⁰⁾ W sprawie opłat, pobieranych w zakresie komunikacji wodnej, zob. powyżej.

wzorów, a mianowicie księgę główną, która jest podstawową dla obrachunku z przedsiębiorstwem i powinna zawierać dane o przychodzie i rozchodzie cukru gotowego tudzież rachunek należnego i wpłaconego podatku, księgę magazynową, księgi dla rafinerji dla obrachunku wzgl. kontroli obrotu cukru surowego i rafinady, wreszcie księgę produkcyjną dla kontroli przerobu surowców i półfabrykatów z wykazaniem ich wydajności. Obrachunek miesięczny i odpisy z ksiąg, prócz ostatniej, za miesiąc ubiegły przesyła się do izby skarbowej. RMS., P. i H. oraz R. z dn. 13. VIII. 1928 (Dz. U. 78/693) wyznaczone zostały prowizoryczne, a rozporządzeniem z dn. 13. I. 1929 (Dz. U. 4/40) ostateczne kontyngenty cukru na czas od 1. X. 1928 do 30. IX. 1929.

Przepisy wykonawcze do RPR. z dn. 7. III. 1928 o podatku od **olejów mineralnych** zawiera RMS. z dnia 13. X. 1928 (Dz. U. 97/862). Oleje dla celów oświetlenia oraz dla prywatnych samochodów osobowych nie mogą być zwalniane w całości ani w części od podatku. W razie zwolnienia od podatku złożone być winno w zasadzie zabezpieczenie w wysokości podatku, przypadającego od jednorazowo pobieranej ilości oleju mineralnego. Za znaczniejsze ubytki, stwierdzone przy odbiorze oleju, wysłanego z opustem podatkowym, zapłacić należy natychmiast przepisany podatek; podatek zostanie zwrócony po urzędowym stwierdzeniu braku winy odbiorcy. Kredyt, przewidziany pierwotnie do połowy szóstego miesiąca, zredukowany jest dla wytwórni do połowy czwartego, a dla wolnych składów do połowy drugiego miesiąca po miesiącu, w którym wydano przetwory naftowe do wolnego obrotu. Oprocentowanie kredytu wynosi 6% w stosunku rocznym. Oleje mineralne o gęstości do 865°, przeznaczone do poruszania silników i z tego powodu zupełnie lub częściowo uwolnione od podatku, muszą przed wywiezieniem ulec zabarwieniu, które skutecznia się w sposób przepisany i pod nadzorem urzędowym. W wolnym składzie obrót olejami mineralnymi musi osiągnąć co najmniej 1200 kwintali na rok. O ile ta ilość nie zostanie osiągnięta, można cofnąć uprawnienie. Wolne składy mogą istnieć tylko w siedzibie Urzędów Skarbowych Akcyz i Monopolów. Przed uruchomieniem składu przedsiębiorca winien złożyć przepisane zabezpieczenie podatku. Każdy wywóz przetworów naftowych z wytwórni lub wolnego składu może nastąpić tylko w obecności organu Kontroli Skarbowej. Wywóz zagranicę może odbywać się tylko

przez Urzędy celne I klasy. Przedsiębiorca wytwórni i wolnego składu olejów mineralnych winien prowadzić księgi kontrolne według przepisanych wzorów, a mianowicie książkę świadectw przewozowych, księgę przychodu, księgę wywozu przetworów naftowych pod wężłem podatku i bez podatku, księgę wywozu przetworów naftowych za opłatą podatku i ewent. także księgę kontroli przyznanego przedsiębiorstwu kredytu. W końcu miesiąca sporządza się obrachunek miesięczny, a odpisy z ksiąg przesyła się Izbie Skarbowej.

Dział trzeci części drugiej RMS. z dn. 7. II. 1928 (Dz. U. 60/556), wydanego w celu wykonania RPR. o monopolu spirytusowym, zawiera również przepisy dotyczące podatku od drożdży **prasowanych**. Każda drożdżownia pozostaje pod stałym nadzorem urzędnika skarbowego, zamieszkującego w zakładzie. Podatek od drożdży może być pokredytowany nie dłużej jak na sześć tygodni licząc od pierwszego dnia miesiąca, następującego po miesiącu, w którym wywieziono drożdże do wolnego obrotu. Kredyt jest oprocentowany w wysokości 6% w stosunku rocznym i winien być zabezpieczony hipotecznie, gwarancjami lub zastawem papierów wartościowych. Każda drożdżownia otrzymuje urzędowo opieczętowaną książeczkę, w której kasa skarbową zapisuje ilość każdorazowo wykupionych opasek podatkowych (banderoli) oraz uiszczoną za te opaski kwotę podatku. Drożdże prasowane powinny być po wyjściu z pod prasy odważone, a waga ich zapisana w książce obrachunkowej. Na opakowane cegiełki (płytki) drożdżowe należy naklejać opaski podatkowe w ten sposób, aby bez uszkodzenia opaski nie można było wyjąć drożdży z opakowania. Drożdże prasowane wolno wydawać z wytwórni i wprowadzać do wolnego obrotu dopiero po zaopatrzeniu ich w opaski podatkowe. Wywóz zagranicę odbywać się może tylko przez urzędy celne I klasy. Sprowadzać drożdże z zagranicy mogą tylko osoby, opłacające świadectwo przemysłowe I kategorii dla przedsiębiorstw handlowych.

Nadzwyczaj liczne zarządzenia, wydane w sprawach **celnych** nie mają przeważnie znaczenia zasadniczego. Na uwagę zasługuje jednak ustanowienie RMS. P. i H. oraz R. z dn. 29. X. i 10. XII. 1928 (Dz. U. 91/801 i 99/886) ceł przywozowych od żyta i pszenicy w wysokości 11 zł od 100 kg z mocą obowiązującą od dn. 1. XI. wzgl. 15. XII. 1928. Przywóz bez cła możliwy jest za pozwoleniem Ministerstwa Skarbu. Cło

maksymalne od żyta uległo wyższe z 6 zł do 22 zł od 100 kg na skutek RMS. P. i H. oraz R. z dn. 13. XI. 1928 (Dz. U. 99/885)⁷¹⁾72).

Ulgi celne przewidziane zostały w licznych przypadkach na czas ograniczony albo aż do odwołania w wysokości od 10—75% cła normalnego, wzgl. także maksymalnego, przy przywozie towarów, w kraju po części niewyrabianych, i uzależnione są niejednokrotnie od pozwolenia Ministerstwa Skarbu⁷³⁾. Wyszczególnić należy RMS. P. i H. oraz R. z dn. 24. XII. 1928 (Dz. U. 105/958), przewidujące m. i. na czas od 1. I. do 30. VI. 1929 pobór cła ulgowego na podstawie orzeczenia Min. Skarbu oraz Min. Przem. i Handlu w wysokości 20% cła normalnego wzgl. maksymalnego przy przywozie maszyn i aparatów, stanowiących części składowe kompletnych urządzeń przemysłowych lub służących do obniżenia kosztów wzgl. zwiększenia produkcji przemysłowej i rolniczej. — Wspomnieć wypada także o licznych rozporządzeniach, zarządzających zwrot cła, uiszczonego za sprowadzone do kraju materiały i surowce, zużyte przy produkcji określonych towarów, przy wywozie ostatnich zagranicę. Zwrot cła uskutecznia się, jak dotychczas, zapomocą kwitów wywozowych, wystawionych przez urzędy celne na podstawie zaświadczeń upoważnionych związków eksportowych. Kwitami, opiewającymi na okaziciela, można przez 9 miesięcy płacić należności

⁷¹⁾ Pozatem w sprawie zmian w taryfie celnej zob. Dz. U. poz. 699, 752, 850 r. z. i 127 r. b.; sprostowanie taryfy podaje Dz. U. poz. 505; w sprawie zmiany wyjaśnień uzupełniających taryfę celną zob. Dz. U. poz. 880 i 005, w sprawie uzupełnień i zmian w rozporz. o postępowaniu celnym zob. Dz. U. poz. 502, 642, 789, w sprawie statystyki celnej zob. Dz. U. p. 471, 630, 707, w sprawie straży celnej zob. Dz. U. p. 714 i 715.

⁷²⁾ W związku z powyższem porówn. R. R. M. w sprawie zakazu przywozu mąki pszennej, pszenicy i mąki żytniej oraz kaszy jęczmiennej (od 5. V. wzgl. 12. VII. wzgl. 1. VIII. 28. do 31. III. 29. wzgl. 15. XII. 28. wzgl. 31. III. 1929 wzgl. 31. VII. 29. Dz. U. p. 498, 607, 747; 631, 696, 747, 883; 671, 748, 797), jak również R. M. S. W., wydane w porozumieniu z Ministrem Skarbu i innymi Ministrami w sprawie zakazu wypieku na sprzedaż chleba pszenno-żytniego oraz w sprawie przemiału żyta i pszenicy (Dz. U. p. 730, 731, 769, 829, 882).

⁷³⁾ Zob. Dz. U. poz. 610, 611, 624, 625, 800, 840, 953, 954, 956, 957, 958 r. z. i 64 r. b.; zwolnienie od cła za pozwoleniem Ministerstwa Skarbu aż do odwołania przewiduje Dz. U. poz. 4 i 92 r. b.

za jakiegokolwiek cło przywozowe. System powyższy zastosowano w okresie sprawozdawczym celem zwiększenia wywozu gotowych wyrobów włókienniczych, obrabiarek, barwników, żelazocjanków, błękitów oraz ługu potasowego, przędzy barwionej, silników spalinowych, odlewów żeliwnych, przędzy jedwabiu sztucznego, ryżu wyłuszczonego polerowanego, mebli giętych, chloranu potasu, maszyn włókienniczych, wyrobów szklanych, ceraty, bieli cynkowej oraz cjanków⁷⁴). — Moc obowiązującą rozporządzenia z 15. I. 1927, zaprowadzającego cło wywozowe od żyta i mąki żytniej, przedłużono ostatnio do dn. 31. VII. 29⁷⁵). Od dn. 15. II. 29. wywożone może być żyto także bez cła za pozwoleniem Ministerstwa Skarbu⁷⁶. Moc obowiązującą rozporządzenia z dn. 23. XI. 1927, zaprowadzającego cło wywozowe od pszenicy i mąki pszennej, przedłużono do 30. IX. 1928. Wywóz bez cła możliwy był za pozwoleniem Ministerstwa Skarbu⁷⁷). Cło wywozowe od pszenicy ustanowiono w dalszym ciągu na okres od 1. X. 28 do 31. VII. 29, przyczem wywóz bez cła możliwy jest nadal za pozwoleniem Ministerstwa Skarbu⁷⁸). Od dn. 20. XI. 1928 zwolnione zostały od cła wywozowego kwalifikowane nasiona pszenicy, żyta i owsa, wywożone zagranicę na podstawie zaświadczeń Ministerstwa Rolnictwa⁷⁹)⁸⁰)⁸¹).

W dziedzinie **podatków obrotowych**, obciążających obrót prawny i uregulowanych ustawą o opłatach stemplowych z dn. 1. VII. 1926, wydane zostało RMS. z dn. 30.

⁷⁴) Zob. Dz. U. poz. 464 (zmien. poz. 678 wzgl. 879), 465 (oraz poz. 78 r. b.), 466, 467 (oraz poz. 180 r. b.), 469 (zmien. p. 679), 682, 683, 684, 728, 742, 799, 851, 920 r. z. i 82, 91, 180 r. b.; pozatem w sprawie zwrotu cła przy wywozie bekonów zob. Dz. U. p. 39 r. b.; zmiany dawn. rozporz. zawierają Dz. U. poz. 468, 586, 680, 681.

⁷⁵) Dz. U. poz. 445 i 753.

⁷⁶) Dz. U. poz. 79 r. b.

⁷⁷) Dz. U. poz. 612.

⁷⁸) Dz. U. poz. 754.

⁷⁹) Dz. U. poz. 833.

⁸⁰) Pozatem w sprawie ceł wywozowych zob. Dz. U. poz. 755, 768, 784, 812, 921 r. z. i 3, 51, 73, 126 r. b.; zawieszenia cła wywozowego na czas ograniczony dotyczą Dz. U. poz. 626, 813, 959; w sprawie ulg w zakresie ceł wywozowych, z jakich korzystają towary gdańskie, zob. Dz. U. poz. 123 r. b.

⁸¹) W sprawie ratyfikacyj umów handlowych z państwami obcemi zob. Dz. U. poz. 25, 28, 56, 58 r. b.; porówn. także Dz. U. poz. 907 r. z. i 96 r. b.

XI. 1928 (Dz. U. 100/897), zarządzające na czas od 1. I. do 31. XII. 1929 obniżenie stawki 0,2% od obrotu papierami wartościowemu o niestałym oprocentowaniu do 0,1%. Przepisy wykonawcze do RPR. z dn. 22. III. 1928 w sprawie ulg dla przedsiębiorstw przemysłowych i komunikacyjnych podaje RMP. i H., S. Woj., S. i innych Ministrów z dn. 26. II. 1929 (Dz. U. 12/100).⁸²⁾. — Wymienione właśnie rozporządzenie dotyczy również ulg podatkowych w zakresie **podatku przemysłowego**, pobieranego od obrotu, jak i **podatków bezpośrednich** w ogólności⁸²⁾.

Zmian w organizacji ewidencji katastru **podatku grunтового** w okręgu administracyjnym izby skarbowej we Lwowie dotyczy RMS. z dn. 23. II. 1929 (Dz. U. 14/122). Obniżenie ciężaru **podatku przemysłowego**, pobieranego od **świadczeń przemysłowych**, dla niektórych miejscowości w Poznańskim i na Śląsku przewiduje RMS. z dn. 21. X. 1928 (Dz. U. 96/849). Termin do składania przez osoby fizyczne i spadki wakujące zeznań o dochodzie, wyznaczony w ustawie o **podatku dochodowym**, przesunięty został z dnia 1. III. na dzień 1. V. 1929 RMS. z dn. 24. I. 1929 (Dz. U. 10/83).

W zakresie **podatku spadkowego** na uwagę zasługuje konwencja zawarta z Austrią o zapobieżeniu dwukrotnemu pobieraniu podatku spadkowego, podpisana w Wiedniu dn. 24. XI. 1926 i ogłoszona po wymianie ratyfikacji dn. 14. VI. 1928 (Dz. U. 61/557/558). Na skutek konwencji podlega nieruchomy majątek spadkowy wraz z przynależnościami, pozostały po obywatelach każdego z obydwóch Państw, podatkowi spadkowemu tylko w tem Państwie, w którem się znajduje. Co się tyczy innych części majątku spadkowego, to majątek ten podlega zasadniczo podatkowi spadkowemu w tem Państwie, którego

⁸²⁾ Porówn. także w uzup. przeglądu za r. 1927/28 R. P. R. z dn. 17. XI. 1927 (Dz. U. 102/885) o popieraniu naftowego ruchu wiertniczego, przyznające przedsiębiorstwom naftowym, które w ciągu 10 lat podejmą się wierceń poszukiwawczych, m. in. zwolnienie na ten czas od wszelkich bezpośrednich podatków państwowych — kapitałów, inwestowanych w wiercenia poszukiwawcze, następnie zwolnienie na lat 10 od wszelkich podatków państwowych i dodatków samorządowych do nich — przychodów wzgl. dochodu z danej produkcji ropy naftowej i gazu ziemnego, wreszcie pod określonymi warunkami zwolnienie pism, dotyczących zawiązania spółki, od odpowiednich podatków stemplowych.

obywatelem był spadkodawca w chwili swej śmierci. Jeśli jednak spadkodawca posiadał w chwili swej śmierci w druginym Państwie miejsce (stałego, nie chwilowego) zamieszkania, to w tem Państwie należy poddać opodatkowaniu majątek spadkowy, tam się znajdujący. Jeśli spadkodawca w chwili swej śmierci posiadał miejsce zamieszkania w obydwóch Państwach, to wspomniany majątek spadkowy podlega podatkowi spadkowemu w tem Państwie, którego obywatelem był spadkodawca. Długi, które ciążyą na majątku nieruchomym lub są na nim zabezpieczone, potrąca się od wartości tego majątku. Niepokrytą przytem resztę takich długów, o ile spadkodawca był za dług także osobiście odpowiedzialny, jak również długi innego rodzaju, uwzględnia się jako pozycję potrącalną przedewszystkiem z majątku ruchomego, a ewentualnie jeszcze niepokryte części takich długów z reszty majątku spadkowego. W danych przypadkach, gdy majątek bądź nieruchomy bądź innego rodzaju znajduje się w obydwu Państwach, należy podzielić długi wedle stosunku wartości części znajdujących się w obydwu Państwach^{82a}).

W sprawie **daniny lasowej** ogłoszone zostało RMRP. z dn. 21. VI. 1928 w porozumieniu z Ministrem Skarbu i innymi Ministrami (Dz. U. 69/635), zarządzające w razie, o ile wymiar nie był jeszcze wogóle dokonany albo sprostowanie pierwotnego wymiaru nie stało się jeszcze prawomocne, przeliczenie daniny lasowej na ekwiwalent w gotówce przez starostę na podstawie cen przeciętnych drewna w poprzedzającym kwartale kalendarzowym, oznaczonych przez komisje wojewódzkie. Ewentualnie przed prawomocnością wzgl. sprostowaniem wymiaru do chwili wejścia w życie nowego rozporządzenia już zapłacone kwoty pierwotnie wymierzonego ekwiwalentu nie podlegają przeliczeniu według nowych cen⁸³).

^{82a}) Na tych samych zasadach opiera się analogiczna umowa, zawarta z Czechosłowacją, podpisana w Warszawie dn. 23. IV. 1925 (Dz. U. 1926. 13/78/79).

⁸³) Spraw administracji skarbowej dotyczą Dz. U. poz. 484, 531, 741, 790 (§ 8), 809, 810, 811 r. z. i 93, 94, 168, rb. — W sprawie przestępstw skarbowych oraz kar pieniężnych za przestępstwa skarbowe, puszczone w niepamięć, zob. ustawę o amnestji z dn. 22. VI. 1928 (Dz. U. 70/641). W sprawie zużycia grzywn i skonfiskowanych wartości zob. Dz. U. poz. 135 r. b.

IV.

Kredyt publiczny.

Plan umorzenia serji I 5% państwowej **renty ziemskiej** uległ na skutek RMS. i RR. z dn. 31. V. 1928 (Dz. U. 61/566) zmianie o tyle, że spłata kapitału, przewidziana na dzień 1. VI. 1928 w wysokości 190.100 zł przesunięta została na dzień 1. VI. 1929, wobec czego w dniu tym spłacone zostaną dwie raty spłaty kapitału w łącznej wysokości 389.800 zł. Kurs obligacyj 5% państwowej renty ziemskiej, wypłacanych z tytułu wynagrodzenia za nieruchomości ziemskie na zasadzie ustawy o wykonaniu reformy rolnej, ustalony został na r. 1929 RMRR., S. i R. z dn. 15. III. 1929 (Dz. U. 20/210) w wysokości 76% ich imiennej wartości.

Termin zgłoszeń do konwersji **pożyczek państwowych z lat 1918 — 1920** przedłużony został do dnia 31. XII. 1929 ustawą z dnia 19. XII. 1928 (Dz. U. 1929: 3/22). Równocześnie upoważniony został Minister Skarbu do podwyższenia wysokości emisji 5% **pożyczki konwersyjnej** oraz do ustalenia planu umorzenia powyższej emisji.

Termin wymiany określonych obligacyj kolejowych, obciążających Skarb Państwa z tytułu przejęcia kolei w Małopolsce, na obligacje 5% **konwersyjnej pożyczki kolejowej** przedłużyło do dnia 31. XII. 1929 RMS. z dn. 22. XII. 1928 (Dz. U. 105/955).

W sprawie 4% **premijowej pożyczki inwestycyjnej** zarządziło RMS. z dn. 15. VI. 1928 (Dz. U. 64/587), zmieniające i uzupełniające niektóre postanowienia RMS. z dnia 15. II. 1928, że premje, uszeregowane według ich wysokości, poczynając od najwyższej, przypadają na wylosowane serje w kolejności ich wylosowania. Rozłosowanie premji między obligacje każdej serji, wylosowanej dla uczestniczenia w premiach, nastąpi przez losowanie numerów obligacyj. Serje wylosowane przy losowaniu premji, są jednocześnie serjami, wylosowanymi celem ich umorzenia.

Wycofanie **biletów zdawkowych** wartości 5 zł z datą 1. V. 1925 z dniem 30. VI. 1929 zarządziło RMS. z dn. 14. II. 1929 (Dz. U. 12/101).

Oдноśnie **długów zagranicznych** wymienić należy ustawę z dnia 19. XII. 1928 (Dz. U. 1929: 5/47), wyrażającą zgodę na ratyfikację układu z Rządem Włoskim, podpisanego w Warszawie dnia 18. XII. 1926, dotyczącego uregulo-

wania długu, zaciągniętego przez Polskę u Rządu Włoskiego. Wymienić należy także ustawę z dn. 19. XII. 1928 (Dz. U. 1929: 5/48) w sprawie ratyfikacji konwencji, zawartej z Austrią i innymi państwami, dotyczącej przejścia wierzycielności i depozytów obywateli, zamieszkujących terytorja, należące dawniej do Austrii, z pod zarządu Pocztowej Kasy Oszczędności w Wiedniu⁸⁴).

Poręka państwowa na sumę 100 milionów zł w złocie za zapłatę kapitału i odsetek obligacyj meljoracyjnych Państwowego Banku Rolnego udzielona została RMS. z dn. 24. V. 1928 (Dz. U. 61/565). Emisję złotych 7% obligacyj meljoracyjnych Państwowego Banku Rolnego, gwarantowanych przez Skarb Państwa, zarządziło RMRR. S. i R. z dn. 11. VI. 1928 (Dz. U. 65/595).

Dr. Roch Knapowski (Poznań).

2. Prawo karne i proces karny

Niniejszy referat obejmuje okres czasu od początku kwietnia 1928 r. do końca marca 1929 r., uwzględnia materiał umieszczony w Dz. Ust. od Nr. 43/28 do Nr. 20/29, włącznie.

1. Rozp. Ministra Sprawiedl. z 13. 4. 1928 (Dz. Ust. Nr. 46 poz. 457), zmieniające rozp. tegoż Ministra z 29. 1. 1927. (Dz. Ust. Nr. 7, poz. 53) w sprawie wykonania rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z 19. 1. 1927. (Dz. Ust. nr. 5, poz. 25) o zwolnieniu przedterminowem osób, odbywających karę pozbawienia wolności.

Zmiany polegają na tem, że

- a) w § 1 pkt. 4 lit. a, wstawiono po art. 130—131, 132,
- b) w § 1 pkt. 4 wstawiono pod lit. e następn. postanowienie: „w rozp. Prezyd. Rzplitej z 16. 2. 1928 o karach za szpiegostwo i niektóre inne przestępstwa przeciw Państwu. (Dz. Ust. Nr. 18. poz. 160)”.

Jest to przesunięcie kompetencji na korzyść Ministra Sprawiedliwości, a na niekorzyść prokuratorów przy sądach apelacyjnych.

Zmiany weszły w życie z dniem 18. IV. 1928.

2. Rozp. Ministra Sprawiedliwości z 22. VI. 1928. (Dz. Ust. Nr. 64 poz. 591) o wykonaniu rozp. Prezydenta Rzplitej

⁸⁴) W sprawie uregulowania kwestyj finansowych, odnoszących się do fundacyj różnego rodzaju, utworzonych w dawnej monarchji austro-węgierskiej, zob. Dz. U. poz. 645.

z 7. III. 1928. (Dz. Ust. Nr. 29, poz. 272) w sprawie organizacji więziennictwa.

Zawiera przepisy instrukcyjne, penitencjarne oraz klasyfikację więzień.

Dzień wejścia w życie 1. VII. 28 r.

3. Ustawa z 22. 6. 1928 (Dz. Ust. Nr. 70, poz. 641) o amnestji z powodu dziesięciolecia odzyskania niepodległości przez Państwo Polskie.

Weszła w życie z dniem 14. 7. 1928.

4. Rozp. Ministra Spraw Wojskowych z 6. 7. 1928 (Dz. Ust. Nr. 72 poz. 655) w sprawie przedterminowego zwolnienia osób, odbywających karę pozbawienia wolności z mocy wyroków wojskowych sądów karnych.

Weszło w życie z dniem 1. 8. 1928.

5. Rozp. Ministra Sprawiedliwości z 22. 8. 1928 (Dz. Ust. Nr. 79 poz. 700) w sprawie ustanowienia w miastach: Lublinie, Lwowie, Poznaniu i Wilnie po jednym stanowisku sędziego śledczego do spraw wyjątkowego znaczenia.

Weszło w życie z dniem 28. 8. 1928.

6. Rozp. Ministra Sprawiedliwości z 24. 12. 1928 (Dz. Ust. Nr. 104 poz. 934). Regulamin ogólny wewnętrznego urzędowania sądów apelacyjnych, okręgowych i grodzkich.

Dzień wejścia w życie: 1. 1. 1929.

7. Rozp. Ministra Sprawiedliwości z 24. 12. 1928. (Dz. Ust. Nr. 104, poz. 938) o trybie postępowania przy przenoszeniu sędziów i prokuratorów na inne miejsca służbowe i w stan spoczynku.

Dzień wejścia w życie: 1. 1. 1929.

8. Rozp. Ministra Sprawiedliwości z 24. 12. 1928 (Dz. Ust. Nr. 104, poz. 941) o ustaleniu tytułów urzędowych prokuratorów i wiceprokuratorów Sądu Najwyższego oraz wiceprokuratorów i podprokuratorów sądów okręgowych.

Dzień wejścia w życie: 1. 1. 1929.

3. Prawo cywilne

(od 1 stycznia do 31 grudnia 1928).

Ochrona lokatorów.

Rozp. Prez. Rzeczp. z 7 lutego 1928 Dz. U. R. P. nr. 15 poz. 110 wyjmuje z pod działania ustawy o ochronie lokatorów pomieszczenia w budynkach, będących w dniu 1 kwiet-

nia 1924 r. własnością Państwa, wynajęte lub użytkowane na obowiązane do opłacania podatku przemysłowego przedsiębiorstwa przemysłowe, handlowe i inne, lub biura tych przedsiębiorstw, chociażby przeznaczenie tych pomieszczeń zostało później zmienione bez zgody Skarbu Państwa.

Rozp. Prez. Rzeczp. z 14 marca 1928 r. Dz. U. R. P. nr. 31 poz. 297 zmienia częściowo przepisy ustawy o ochronie lokatorów o opłatach za dostarczanie wody i za kanały.

Ustawa z 28 listopada 1928 r. Dz. U. R. P. nr. 100 poz. 894 uzupełnia przepisy o moratorium mieszkaniowym dla bezrobotnych w ten sposób, że nie dopuszcza do wykonania eksmisji, o ile bezrobotny otrzymał pracę i spłaca, prócz bieżącego komornego, zaległe komorne w ratach wynoszących 25% bieżącego komornego miesięcznego.

Ochrona drobnych dzierżawców rolnych.

Rozp. Prez. z 24 lutego 1928 r. Dz. U. R. P. nr. 22 poz. 195 zezwała na rozwiązanie drobnych dzierżaw w przypadku gdy grunty wydzierżawione stanowią własność Państwa i są niezbędne dla celów wojskowych lub dla eksploatacji przedsiębiorstw państwowych przemysłowych handlowych i górniczych wydzielonych z administracji państwowej.

Umowy o pracę.

Umowy o pracę pracowników umysłowych i robotników zostały unormowane szczegółowo Rozp. Prez. Rzeczp. z 16 marca 1928 r. Dz. U. R. P. nr. 35 poz. 323 i poz. 324. Rozporządzenia te częściowo zmieniają, częściowo uzupełniają przepisy dzielnicowych ustaw cywilnych. Określają one przede wszystkim pojęcie pracownika umysłowego nadając mu bardzo szerokie granice, dalej regulują kwestje zawarcia umowy o pracę zakazu konkurencji, wynagrodzenia i dopuszczalności potrąceń z wynagrodzenia, świadectw, rozwiązania umowy o pracę oraz regulaminu pracy. Większość postanowień ma charakter bezwzględnie obowiązujący a rozporządzenie o umowie o pracę pracowników umysłowych zawiera nawet ogólny przepis, że wszelkie postanowienia umów indywidualnych regulujące stosunek pracy mniej korzystnie

dla pracowników umysłowych, aniżeli to czyni rozporządzenie, są nieważne, a w miejsce ich obowiązują właściwe postanowienia rozporządzenia.

Rejestrowy zastaw rolniczy.

Rozp. Prez. Rzplitej z 22 marca 1928 r. Dz. U. R. P. nr. 38 poz. 360 o rejestrowym zastawie rolniczym wprowadza formę ustanowienia prawa zastawu na niektórych rzeczach ruchomych bez konieczności oddania ich w posiadanie wierzyciela. Przedmiotem rejestrowego zastawu rolniczego mogą być wyłącznie stanowiące własność zastawcy produkty rolnictwa i przemysłu rolnego, o ile w myśl obowiązujących ustaw nie stanowią one przynależności nieruchomości a znajdują się na nieruchomości bądź stanowiącej własność zastawcy bądź przez niego dzierżawionej lub użytkowanej. Zastawiać mogą jedynie osoby fizyczne i prawne, prowadzące gospodarstwa rolne lub przedsiębiorstwa przemysłowo-rolnicze. Zastaw może być ustanowiony tylko na rzecz państwowych instytucyj kredytowych, komunalnych kas oszczędności, gminnych kas pożyczkowo-oszczędnościowych oraz instytucyj kredytowych, które oznaczy Minister Skarbu.

Zastaw ustanawia się zapomocą umowy sporządzonej w formie aktu notarialnego lub sądowego, jednakowoż wobec osób trzecich zastaw uzyskuje skutki prawne dopiero przez wpis do rejestru zastawowego, prowadzonego przez sąd grodzki. Rejestr ten jest jasny i ma być prowadzony dla każdego gospodarstwa lub przedsiębiorstwa osobno. Przedmiot zastawu pozostaje w posiadaniu zastawcy, tożsamość przedmiotu powinna być jednak stwierdzona przez umieszczenie na niem trwałego i widocznego znaku.

Zastawnikowi przysługują takie same prawa jak z zastawu ręcznego. W razie usunięcia przedmiotu zastawu z gospodarstwa lub przedsiębiorstwa, do którego rejestru prawo zastawu zostało zapisane, uprawnienia zastawnika pozostają w mocy tylko w stosunku do tych osób trzecich, które nabywając na tym przedmiocie prawo rzeczowe działały w tej wierze.

Prawo zastawu gaśnie z mocy samego prawa po upływie 3 lat od daty zarejestrowania, o ile nie zostało ustanowione na krótszy przeciąg czasu.

Prawo ksiąg gruntowych.

Rozp. Prez. Rzeczp. z 7 lutego 1928 r. Dz. U. R. P. z r. 16 poz. 120 o wpisywaniu do ksiąg hipotecznych praw własności polskich osób prawnych kościelnych i zakonnych postanawia, że tego rodzaju wpis może nastąpić, gdy prawo własności rozciągało się na posiadaną w dniu 10 lutego 1925 r. przez polską osobę prawną kościelną lub zakonną nieruchomość, lecz nie było wpisane do księgi gruntowej na jej imię. Osobami prawnymi kościelnymi i zakonnymi są jednostki i instytucje, posiadające osobowość prawną w rozumieniu prawa kanonicznego. Wpisanie prawa własności następuje na podstawie deklaracji właściciwego ordynariusza poświadczonej przez delegata Rządu. Wpis dokonany na tej podstawie nie zamyka osobom trzecim drogi sądowej do dochodzenia ich praw.

Przedawnienie.

Rozp. Prez. Rzplitej z 17 marca 1928 r. Dz. U. R. P. nr. 34 poz. 321 o prawie bankowym (art. 71) oraz z tej samej daty Dz. U. R. P. nr. 35 poz. 326 wprowadza jednolity dla całego Państwa okres przedawnienia roszczeń za kupony i wylosowane listy zastawne banków hipotecznych i innych instytucyj kredytu długoterminowego. Wynosi on dla kuponów 5 lat, dla wylosowanych listów zastawnych 30 lat licząc od dnia płatności.

Ustawa z 19 grudnia 1928 r. Dz. U. R. P. nr. 105 poz. 951 przedłuża termin przedawnienia rent i rat rentowych na obszarze województw poznańskiego, pomorskiego oraz górnośląskiej części województwa śląskiego do 31 grudnia 1929 r.

Prof. Alfred O h a n o w i c z (Poznań).

4. Proces cywilny

(Od 1 kwietnia 1928 do 1 kwietnia 1929 r.;

A. Cały obszar Rzeczypospolitej. W wykonaniu prawa o ustroju sądów powszechnych z 6 lutego 1928 wydano szereg rozporządzeń. Na podstawie art. 78 tegoż prawa ogłoszono rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z 24 grudnia 1928 r. (Dzien. Ust. poz. 934) regulamin ogólny wewnętrznego urzędowania sądów apelacyjnych

okręgowych i grodzkich. Regulaminu dla Sądu Najwyższego dotychczas jeszcze nie uchwalono. Dalsze rozporządzenie (Dz. Ust. poz. 935) normuje tryb postępowania przy obsadzaniu wolnych stanowisk sędziowskich w sądach apelacyjnych, okręgowych i grodzkich. Poza to wydano jeszcze następujące rozporządzenia, noszące wszystkie datę 24 grudnia 1928 r. i ogłoszone w „Dzienniku Ustaw” nr. 104: Rozporządzenie dotyczące trybu przedstawiania kandydatów na stanowiska prokuratorskie (Dz. Ust. poz. 936); rozp. w sprawie prowadzenia wykazów stanu służby dla sędziów, prokuratorów, asesorów sądowych i aplikantów sądowych (Dz. Ust. poz. 937); rozp. o trybie postępowania przy przenoszeniu sędziów i prokuratorów na inne miejsca służbowe i w stan spoczynku (Dz. Ust. poz. 938); rozp. wydane w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu o trybie powoływania sędziów handlowych (Dz. Ust. poz. 939), o ich prawach i obowiązkach tudzież ich odpowiedzialności dyscyplinarnej (Dz. Ust. poz. 940); rozp. o ustaleniu tytułów urzędowych prokuratorów i wiceprokuratorów Sądu Najwyższego oraz wiceprokuratorów i podprokuratorów sądów okręgowych. Dalej wyszły rozporządzenia w sprawie komorników w sądach grodzkich (Dz. Ust. poz. 942); o tłumaczach przysięgłych (Dz. Ust. poz. 943) i o taksie dla nich (poz. 944); wreszcie rozporządzenie o biegłych sądowych (Dz. Ust. poz. 945). Osobne rozporządzenie (Dz. Ust. poz. 946 oraz poz. 15 na rok 1929 określa liczbę izb cywilnych w Sądzie Najwyższym, utrzymując w dalszym ciągu tylko 2 izby cywilne. Rozp. Ministra Sprawiedliwości wydane w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu z dnia 24 grudnia 1928 r. (Dz. Ust. poz. 947) reguluje sprawę utworzenia wydziałów handlowych w sądach okręgowych. Dalsze rozp. Min. Spraw. z tego samego dnia (Dz. Ust. poz. 948) dotyczy utworzenia wydziałów zamiejscowych sądu okręgowego. — Poza przytoczoną wyżej grupą rozporządzeń wykonawczych do prawa o ustroju sądów powszechnych wydano jeszcze szereg innych ustaw i rozporządzeń, obejmujących cały obszar państwa. I tak rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 16 marca

1928 r. wydane w porozumieniu z Ministrami Reform Rolnych Rolnictwa i Skarbu reguluje zagadnienie wpisu ostrzeżeń (adnotacji) hipotecznych, przewidzianych ustawą o wykonaniu reformy rolnej (Dz. Ust. poz. 447). Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 28 kwietnia 1928 r. (Dz. Ust. poz. 504) reguluje tryb przymusowego wykonania orzeczeń Komisyj Ziemskich o wynagrodzenie za znoszone służebności w gotowiznie. Rozporządzenie Ministra Reform Rolnych i Sprawiedliwości z 27 sierpnia 1928 r. (Dz. Ust. poz. 763) dotyczy wykonania ustawy o scalaniu gruntów. Spraw agrarnych dotyczy również i rozporządzenia Ministerstwa Skarbu, Sprawiedliwości i Rolnictwa z 14 lipca 1928 r. (Dz. Ust. poz. 658) o rejestrze zastawowym rolniczym i znakach zastawniczych. Do tej samej dziedziny należy rozporządzenie Ministra Reform Rolnych z dnia 30 października 1928 roku w sprawie zmian w rozporządzeniu z dnia 7 grudnia 1926 roku do ustawy o reformie rolnej (Dz. Ust. poz. 903). Wreszcie wymienić jeszcze trzeba rozporządzenie Ministra Reform Rolnych z 18 lutego 1929 r. (Dz. Ust. poz. 113) wydane w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości w sprawie ustalania wartości drzewostanów ochronnych przy znoszeniu służebności w trybie przymusowym. — Inne rozporządzenia regulują dziedzinę pracy w przemyśle. Dotyczy to przede wszystkim rozporządzeń wykonawczych wydanych do ustawy o sądach pracy z 22 marca 1928 r. (Dz. Ust. poz. 350), które do prawa nie obowiązują jednak na Ziemiach Zachodnich Rzeczypospolitej. Do rozporządzeń tego typu należy rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości, Ministra Pracy i Opieki Społecznej oraz Ministra Przemysłu i Handlu z 30 listopada 1928 r. (Dz. Ust. poz. 867) w sprawie powołania ławników i ich zastępców do sądów pracy i sądów okręgowych oraz dalsze rozporządzenie z tego samego dnia (Dz. Ust. poz. 868), dotyczące wyznaczania ławników sądu pracy do udziału w posiedzeniach a wreszcie i rozporządzenie (Dz. Ust. poz. 869) o djetach i kosztach przejazdu ławników i ich zastępców przy sądach pracy. Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 5 grudnia 1928 r. tworzą takie sądy pracy w Warszawie (Dz. Ust. poz. 871); w Białej (Dz. Ust.

poz. 872) ; w Białymstoku (Dz. Ust. poz. 873) ; w Drohobyczu (Dz. Ust. poz. 874) ; w Łodzi (Dz. Ust. poz. 875) ; w Sosnowcu i w Dąbrowie Górniczej (Dz. Ust. poz. 876) oraz w Wilnie (Dz. Ust. poz. 877). Na terenie byłej dzielnicy austriackiej rozporządzenie z dnia 4 grudnia 1928 roku (Dz. Ust. poz. 870) przekształciło sądy przemysłowe w Bielsku, Krakowie i Lwowie na sądy pracy, zmieniając równocześnie granice okręgów niektórych z tych sądów. — W sprawie ochrony lokatorów należy zanotować ustawę z 28 listopada 1928 r. (Dz. Ust. poz. 894) zmieniającą ustawę z 11 kwietnia 1924 r. Tej samej dziedziny prawnej dotyczy rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych z 18 lipca 1928 r. (Dz. Ust. poz. 712) w sprawie eksmisji z kwater w drodze administracyjnej. — Ponownych zmian doznały przepisy o należnościach za podróże służbowe, delegacje (odkomenderowania) i przeniesienia. Wymienić tu należy rozporządzenie Rady Ministrów z 12 lipca 1928 r. (Dz. Ust. poz. 691) oraz rozp. Rady Ministrów z 6 grudnia 1928 r. (Dz. Ust. poz. 908). — Pozatem wydano kilka ważnych rozporządzeń dotyczących przeważnie dziedziny publiczno - prawnej. Tu trzeba wymienić rozp. Ministra Sprawiedliwości wydane w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych z 21 lutego 1929 r. (Dz. Ust. poz. 121) w sprawie wynagrodzenia za wykonanie egzekucji przez organa gminne na polecenie władz sądowych i prokuratorskich. Dalej obwieszczenie Ministra Spraw Wojskowych wydane w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości z dnia 9 marca 1929 r. (Dz. Ust. poz. 138) w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o osobistych świadczeniach wojennych. Rozporządzenie Ministra Robót Publicznych z 13 kwietnia 1928 r. (Dz. Ust. poz. 574 na rok 1928) zawiera ogłoszenie jednolitego tekstu ustawy wodnej. Dalej trzeba tu wymienić rozporządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z 5 kwietnia 1928 r. (Dz. Ust. poz. 500) w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o uporządkowaniu stanu prawnego i organizacji gmin wyznaniowych żydowskich na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej z wyjątkiem województwa śląskiego. W końcu należy przytoczyć rozporządzenie Ministra Komunikacji z 9 października 1928 r. (Dz. Ust. poz. 783) wydane

w porozumieniu z Ministrami Sprawiedliwości Przemysłu i Handlu oraz Rolnictwa w przedmiocie „Regulaminu przewozu osób, bagażu i przesyłek ekspresowych na kolejach żelaznych” oraz „Regulaminu przewozu przesyłek towarowych na kolejach żelaznych”. — Stanowisko rzeczników patentowych normuje rozporządzenie Ministra Przemysłu i Handlu z 29 grudnia 1928 r. (Dz. Ust. poz. 41 na rok 1929). Rozporządzenie to dotyczy egzaminu z prawa dla kandydatów na stanowiska rzeczników patentowych. Rozporządzenie zaś z 18 stycznia 1929, r. (Dz. Ust. poz. 99) ustala rotę przysięgi dla tychże rzeczników. — Liczne i ważne są umowy, konwencje i traktaty dotyczące dziedziny międzynarodowej a wywierające wpływ na postępowanie sądowe cywilne. I tak ustawa z 13 lutego 1929 r. (Dz. Ust. poz. 131) dotyczy przystąpienia Rzeczypospolitej do konwencji o uregulowaniu kolizji ustawodawstw i jurysdykcji w zakresie rozvodu i rozłączenia co do stołu i łoża, podpisanej w Hadze dnia 12 czerwca 1902 r. a dalsza ustawa z tego samego dnia (Dz. Ust. poz. 132) wyraża zgodę na przystąpienie Polski do konwencji dotyczącej uregulowania kolizji ustawodawstwa w zakresie małżeństwa podpisanej w Hadze dnia 12 czerwca 1902 r. Trzecia wreszcie ustawa z 13 lutego 1929 r. (Dz. Ust. poz. 133) wyraża zgodę na przystąpienie Polski do konwencji dotyczącej uregulowania kolizji ustawodawstw, odnoszących się do skutków małżeństwa w dziedzinie praw i obowiązków małżonków w ich stosunkach osobistych i w dziedzinie praw majątkowych małżonków, podpisanej w Hadze dnia 17 lipca 1905 r. — Szczególnie ważne są konwencje międzynarodowe dotyczące kolei żelaznych. Tu trzeba wymienić konwencję i statut o ustroju międzynarodowym kolei żelaznych wraz z protokołem podpisania, sygnowane w Genewie dnia 9 grudnia 1923 r. (Dz. Ust. poz. 663 oraz odnośne oświadczenie rządowe poz. 664). Dalej konwencję międzynarodową o przewozie osób i bagażu kolejami żelaznymi podpisaną w Bernie 23 października 1924 r. (Dz. Ust. poz. 665 oraz oświadczenie rządowe poz. 666 i oświadczenie w sprawie ratyfikacji poz. 771). Tę samą datę nosi również i konwencja berneńska o przewozie towarów kolejami żelaznymi (Dz.

Ust. poz. 667 i odnośne oświadczenie rządowe poz. 668 oraz oświadczenia w sprawie ratyfikacji poz. 772). — Z innych konwencji przytoczyć należy umowę między Polską a Królestwem Serbów, Kroatów i Słowenów, dotyczącą stosunków prawnych obywateli obu stron, podpisaną w Belgradzie dnia 4 maja 1923 r. (Dz. Ust. poz. 16 na rok 1929 oraz odnośne oświadczenie rządowe w sprawie wymiany dokumentów ratyfikacyjnych poz. 17). Dalej wymienić trzeba konwencję urządzającą żeglugę powietrzną, podpisaną w Paryżu dnia 13 października 1919 r. (Dz. Ust. poz. 54 łącznie z poz. 55 na rok 1929). Ustawa z 13 lutego 1929 r. (Dz. Ust. poz. 105) zawiera zgodę na przystąpienie Polski do konwencji, dotyczącej uregulowania opieki nad małoletnimi, podpisanej w Hadze dnia 12 czerwca 1902 r. Ważne postanowienia, w szczególności z zakresu czynności notarialnych i legalizacji zawiera konwencja konsularna między Polską a Francją podpisana w Paryżu dnia 30 grudnia 1925 r. (Dz. Ust. poz. 528 na rok 1928 i odnośne oświadczenie rządowe z 8 maja 1928 r. „Dz. Ust.” poz. 529). Wreszcie nadmienić jeszcze należy oświadczenie rządowe z 10 maja 1928 r. (Dz. Ust. poz. 551) w przedmiocie zmiany artykułu 33 ust. 2 regulaminu procesowego Mieszanego Trybunału Rozjemczego Polsko-Niemieckiego. — W końcu trzeba jeszcze przytoczyć obwieszczenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 30 kwietnia 1928 roku. (Dz. Ust. poz. 512) w sprawie sprostowania błędów w rozporządzeniach Prezydenta Rzeczypospolitej.

B. Ustawodawstwo dotyczące poszczególnych dzielnic schodzi coraz więcej na plan dalszy i posiada znaczenie drugorzędne.

I. Były zabór rosyjski. 1. Ważnym aktem ustawodawczym dla ziem byłego zaboru rosyjskiego jest ustawa z 31 października 1928 r. (Dz. Ust. poz. 860) w sprawie zmiany przepisów ustawy postępowania cywilnego dotyczącej zabezpieczenia powództw i egzekucji wyroków przeciwko związkom komunalnym w okręgach sądów apelacyjnych w Warszawie, Lublinie i Wilnie. Dalej posiada większe znaczenie ustawa z 13 lutego 1929 r. (Dz. Ust. poz. 106) w przedmiocie zmiany rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z 12 marca 1928 r. zmieniającego ustawę z 26 marca 1926 r. w przedmiocie wstrzymania eksmisji dzierżawców grun-

tów zajętych pod budynki i położonych w obrębie miast, miasteczek, wsi i osad. — Z rozporządzeń należy wymienić rozp. Ministra Sprawiedliwości z 25 kwietnia 1928 r. (Dz. Ust. poz. 520) w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu przepisów tymczasowych o kosztach sądowych oraz rozporządzenie Rady Ministrów z 16 marca 1929 r. w sprawie przekazania innym organom niektórych funkcji policji państwowej, przewidzianych w ustawie postępowania sądowego-cywilnego z 1864 r. (Dz. Ust. poz. 171).

2. Poza rozporządzeniami na całym terenie byłego zaboru rosyjskiego wydano też liczne rozporządzenia, dotyczące ziem bądź to tylko byłej Kongresówki, bądź też jedynie województw wschodnich i województwa wileńskiego.

a) Rozporządzenia odnoszące się do byłej Kongresówki dotyczą prawie wyłącznie dyslokacji sądów, jak rozporządzenia pod pozycjami 455, 456, 579, 580, 634, 727, 734, 735, 814, 815, 816, 817, 855, 856, 857, 858, 859, 888, 889, 890, 892, 893, 910, 911, 912, 914, 928, 931, 932 i 933 „Dziennika Ustaw” na rok 1928. Pozatem wymienić trzeba rozporządzenie Rady Ministrów z 6 grudnia 1928 r. (Dz. Ust. poz. 901) o utworzeniu wydziału hipotecznego przy sądzie okręgowym w Białej Podlaskiej oraz rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 28 lutego 1929 r. (Dz. Ust. poz. 137) o rozmieszczeniu sądów grodzkich w powiecie Radomskowskim w okręgu sądu okręgowego w Piotrkowie.

b) Co do rozporządzeń, obejmujących województwa wschodnie i województwo wileńskie to poza rozp. dotyczącym dyslokacji sądów pokoju w powiecie wołyńskim (Dz. Ust. poz. 793 na rok 1928) przytoczyć należy rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 25 kwietnia 1928 r. (Dz. Ust. poz. 510) w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu przepisów hipotecznych obowiązujących na obszarach, na których ma moc rozporządzenie Komisarza Generalnego Ziem Wschodnich z dnia 31 sierpnia 1919 r. dotyczące wprowadzenia ustroju hipotecznego. Pozatem trzeba wymienić ustawę z 19 grudnia 1928 r. (Dz. Ust. poz. 23 na rok 1929) o zmianie niektórych przepisów ustawy w sprawie uwłaszczenia byłych czynszowników, b. wolnych ludzi i długoletnich dzierżawców w województwach: nowo-

gródzkim, poleskim, wołyńskim, w okręgu administracyjnym wileńskim oraz w powiatach: grodzieńskim, wołkowyskim, bielskim, białostockim i sokólskim województwa białostockiego. W końcu wchodzi jeszcze w rachubę ustawa z 19 grudnia 1928 r. (Dz. Ust. poz. 45 na rok 1929) o uporządkowaniu stanu prawnego na obszarze powiatu bractawskiego oraz gminy dukszańskiej w powiecie święciańskim w zakresie wykonania reformy rolnej.

II. Były zabór austriacki. Poza rozporządzeniami Ministra Sprawiedliwości o zmianie granic okręgów sądów powiatowych (Dz. Ust. poz. 744, 794, 795) lub zmianie siedziby urzędowej sądów powiatowych (Dz. Ust. poz. 792, 891, 929) należy wymienić rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 25 lutego 1929 r. (Dz. Ust. poz. 129) o wynagrodzeniu sekretarzy sądowych i urzędników kancelaryjnych jako komorników w okręgach sądów apelacyjnych w Krakowie i Lwowie oraz sądu okręgowego w Cieszynie za wykonywanie czynności egzekucyjnych, jakoteż rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 25 lutego 1929 r. (Dz. Ust. poz. 130) w sprawie strawnego i drogowego dla organów sądowych w okręgach sądów apelacyjnych w Krakowie i Lwowie oraz sądu okręgowego w Cieszynie.

III. Ziemie Zachodnie łącznie z Górnym Śląskiem. Oprócz rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości o zwinięciu Sądu Pokoju w sądach powiatowych w Bydgoszczy i Inowrocławiu z 20 czerwca 1928 r. (Dz. Ust. poz. 590) należy przytoczyć rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 28 kwietnia 1928 r. (Dz. Ust. poz. 521) o skróconej aplikacji sądowej w okręgu sądów apelacyjnych w Poznaniu i Toruniu oraz Górnośląskiej części okręgu sądu apelacyjnego w Katowicach, jako też rozporządzenie Rady Ministrów z 27 marca 1929 r. (Dz. Ust. poz. 172) w sprawie przekazania innym organom niektórych czynności policji państwowej, przewidzianych w postępowaniu sądowym na obszarze, na którym obowiązuje ustawa o postępowaniu cywilnem z 1877 r.

Prof. Br. Stelmachowski (Poznań).

5. Kronika ustawodawcza

ze czas od 22 marca do 28 czerwca 1929.

Ustawy

30. z dn. 19. XII. 1928 o ratyfikacji konwencji o handlu międzynarodowym bronią, amunicją i t. p. deklaracji dotyczącej terytorjum Ifni, protokołu podpisania i t. d. podpisanych w Genewie 17. VI. 1925 (Dz. Ust. Nr. 43, poz. 353).

Dekrety Prezydenta Rzeczypospolitej

1. z dnia 30. IV. 1929 r. o wprowadzeniu zmian w dekrete Prez. Rzplitej z dn. 6. VIII. 1926 o sprawowaniu dowództwa nad siłami zbrojnymi w czasie pokoju i ustanowieniu Gen. Inspektoratów Zbrojnych. (Dz. Ust. Nr. 32, poz. 303).